

Balogh Attila

Onedin
család
a Színpán

Privát félműlt Miskolcon III.

Észak-Keleti

Átjáró

Egyesület

2014

Privát félmúlt Miskolcon

Utánam, srácok! Ezt a címet viseli a számos közösségi eseményt, akciót, tudományos igényű vizsgálódást, megjelenő kiadványokat, élményszámba menő bulikat egybefogó aktuális programsorozatunk, amely a korábbi „24” – egy szimbólumnak szánt számjegy alatt futott – projektünk örököse, jogutódja. Anno már a huszonegygyel hangsúlyozni kívántuk az 1989 óta eltelt időt – mely alatt felnőttek a rendszerváltás körül született generációk – és az utolsó lehetőség sürgető voltát: most, a *24. órában* feltétlenül fontos megörökíteni az államszocializmus, vagy akár a korábbi évtizedek hétköznapijaiból ránk maradt városképi elemeket, helybéli toposzokat, városi legendákat. Rakétát vagy glóbuszt imitáló játszótéri mászóakák, beton virágtartók, pingpong- és sakkasztalok, neonok, különféle pihenőpadok, mozaikok és kompozíciók – művészeti értéket vagy bármiféle védettségre jogosító kivételességet aligha hordoznak, viszont befolyásolták közel fél évszázad miskolci hétköznapijait. A miskolciakét.

Korspecifikus formavilágot, látens avagy nagyon is manifeszt propagandát tükröznek, mégis feledésbe merülnek a változásokkal, átsiklik felettük a tekintet, a fiatalabb generációk tudomást sem vesznek róluk.

Nyom nélkül fognak eltűnni, ha nem használjuk ki az utolsó pillanatot. Számos egykoron közismert jellegzetesség ma már

**Szerzőnk a Diósgyőri VTK,
Rangers és az Indianapolis Colts
mint Robert Sheckley.**

csak fotókról köszön vissza. A miskolciak többszámú megszólításával próbálunk egy-egy hajdani utcabútor, kültéri dísz, netán filmek (mondjuk éppen az „Utánam, srácok!”), irodalmi alkotások révén a korban híressé vált tárgyak máig vezető sorsa felől tájékozódni, törekvésünk megörökíteni a letűnt idők utolsó rekvizitumait.

Egyesületünk általános céljai között szerepel a történelmi félmúlt résztvevőinek közvetlen megszólítása. A „Privát félmúlt Miskolcon” családtörténet-sorozattól mindenekelőtt a porosodó fényképalbumok feltárlását várjuk, és nagyon bízunk abban, hogy a fotók előhívják azokat a történeteket, melyeket a rokonság egyfajta hagyományként őriz, élményszerűen mesél, sajátos családi legendáriumként konzervál.

Olyan miskolciaknak kívánunk megnyilvánulási lehetőséget biztosítani, akik hajlamot éreznek félmúltjuk speciális közzétételére. Emlékezetes eseményeket vagy éppen jellemző pillanatokat, használati tárgyakat, bútorokat, s hasonlókat megörökítő felvételeket keresünk, amelyekhez a közlő hajlandó az egyéniségét, családjának mentalitását tükröző kommentárt, tetszőleges „műfajú” szöveget írni. Az ekképpen születő kvázi „képregényeken” keresztül szeretnénk közvetlen betekintést nyerni a privát félmúltakba, melyek fontos, autentikus építőkövei Miskolc történetének.

Észak-Keleti Átjáró Egyesület
atjarok@gmail.com

**a Borussia Dortmund, a Glasgow
szurkolója. Úgy szeretne írni,
Kötetét párjának, Vikinek ajánlja**

Amikor a nagyapám gyerekkoromban arról mesélt, hogy ő bizony a világháborúban nem lőtt senkire, nemigen tudtam, mennyire hihetem el.

Többször emlegette:

– Kisunokám, egyszer majd te megírod a kalandjaimat a fronton...

Mire felnöttem és írással kezdtem foglalkozni, pont akkorra már nem volt módja továbbmesélni.

A nagyszüleim mindazonáltal megvoltak, végig gyerekkoromban, nem lehet okom panaszra. Az a hagyományos, ifjúsági regénybe illő nagyszülői milió számomra ismeretlen maradt: nem falun éltek, nem nyaralni jártam hozzájuk, nem náluk ismertem meg az állatokat vagy másztam fára.

Az apai és az anyai nagymám-nagyapám egyaránt Miskolcon lakott. Sőt, mindannyian lakótelepen, pont mint mi. Első emeleti panellakásban, a Vörösmarty, illetve a Győri kapui lakótelepen.

Mindig is meggyőződésemm volt, a Győri kapu, benne a néhai Chlepkó Ede, később Aba utca környéke egész egyszerűen – a világ legjobb helye! Csinos betonszínű négyemeletesek, köztük széles terek, parkok, játszóterek – színes fém hintákkal és mászóakkal –, focizásra alkalmas füves placcok. Azt beszéltek, ezek a panelházak különlegesek, kanadai licenz nyomán készült szovjet házgyári rendszer magyar adaptációi.

A négyemeletes, hatlépcsőházas panelépület meghatározó színtere gyerekkoromnak. Életem második élménye, amire emlékszem, az is konkrétan hozzá kötődik. Egy álom.

Második világháborús film mehetett előző este a tévében, bár ijesztgetős filmeket a szüleim jellemzően nem engedtek nézni – se Hitchcock, se más efféle, de néha még a Televíziós mesék felnőtteknek sem a Szombat Esti Filmkötélben –, ezt, legalább valamilyen részletet, láthattam.

Álmomban aztán jellegzetes, lapos-széles rohamsisakos, zöld uniformisos angol katonák között voltam, és katakombákban bujkáltunk az ellenség elől, bunkerharcot víva vele – a helyszín egyértelműen a házunk pincerendszere. Olyan részeibe jutottam el így lehunyt szemmel, ahova egyébként, a saját, bejárat közeli pincerhelyiségünkől eltávolodva, a sötétben amúgy sosem mertem. Mennyi idős korbanban történetelt mindez? Három-négy.

Itt jegyzendő meg, hogy szerettem, szerettük a diafilmeket, és az egyik, a *Laci és az oroszlán* című mese olyan kisfiúról szólt, aki fél a sötétben egyedül. Akár

rólam is szólhatott volna. Nota bene, családon belül *Laci* volt a becenevem.

Nekem nem jött soha oroszlán, hogy feloldja a gátlást. Jöttek viszont, igaz, egy álmoképben, a katonák, hogy megvédjenek – kitől mit is?

Chlepkó Ede (1883 - 1938), vasesztérgályosból lett politikus; a sztálini tisztogatások áldozata a szovjetunióbeli emigrációban. A rendszerváltástól lett az utca neve Aba; nem tudni, Aba Sámuel után-e. Érdekesség: a páratlan oldal 1-től 47-ig tart, a páros oldalon viszont csak a 2-es számú ház található.

A mozisbácsi és a telitalálat

Említett nagyapám az édesanyám apja. Az anyai nagyszülők mindig nagyon közel laktak hozzánk, velük együtt hatan alkottuk a tulajdonképpeni szűk családkunkat.

Nagyapám Mezőcsátról került Miskolcra, szabómester volt, egész kicsi koromban még működött a műhelye a Tizeshonvéd utcai földszintes házsorban. Szüleim elmondása szerint szerettem ott lenni, játszani a hatalmas szabóasztalon, egy zsebórával például. Nagyapám ide vonatkozó sztorijaiból arra emlékszem, hogy évtizedekkel ezt megelőzően a szemközti pártiskolából is hozzá, az úri szabóhoz jártak át öltönyt csináltatni maguknak a benti szemináriumon kupálódó elvtársak...

Nagymamám háztartásbeliként, maga is varrogatott nagyapám mellett. Mikor fel kellett adni az önálló műhelyét, szintén Győri kapui panellakásukban, az első emeleten rendeztek be az egyik szobában műhelyt. Ott állt az a nagy asztal, vastag puha szövetekkel borítva, rajta szabókréták, gyűszűk, mellette a próbababa, lakkozott barna fából, a régi rádió, a klasszikus vonalú és természetesen lábbalhajtós varrógép.

A Tizeshonvéd utcai házsor a műhellyel a hetvenes évek közepére eltűnt, sokáig üres terület volt ott, majd felépült a (Városház térről ide, új helyére költöző) Herman gimnázium tornacsarnoka

Legalább ilyen fontos kellékek voltak a helyiségben nagyapám életreszóló szenvedélyének kellékei. Mióta csak létezett a lottó, lottózott – mióta csak létezett a totó, totózott. Egész gyűjteménye állt össze olyan szelvényekből, amiken mind az öt számot „mellette” húzták ki, és két sztorija is volt, hogyan *nem* nyerte meg a 13 plusz egy találatost.

Pontosabban... egyik alkalommal a mozisbácsi – aki hetente hozzá feljáró barátja volt, a Táncsics mozi valamikori gépésze, ezért így hívtuk csak: a *mozisbácsi* –, aki totópartnereként működött, elfelejtette feladni az utóbb telitalálatosnak bizonyult szelvényt..., másik alkalommal pedig nagyapám egyike lett a sok-sok nyertesnek, így a 13+1-esért 1400 forint ütötte a markát. Mármost „csak”. Pedig tudták volna, tudta volna a család értékelni a *nagy pénzt!* Épp nagymamám az, akitől még én is azt tanultam meg: mindig felkészültnek kell lenni a ránkötő szegénységre – hétköznapi nyelvre lefordítva: ételt nem dobunk ki, a kenyérnek a héját is megesszük, és így tovább. A háború végén, 1944 telén az avasi pincékben bújkáltak, éhezve, fázva, félve – házuk egyébként a Petőfi utca elején állt, még nemrég is megvolt az a két hatalmas fa, amit nagyapám (akinek akkor hazatértére a frontról, illetve fogságból még csak vártak) ültetett fiával, a keresztapámmal egykor.

Gyakran mesélt a gyerekkori élményeiről, Csátról, de csak egyre emlékszem: hogy két cimborája, akikkel utána meg is szakította a barátságot, 8-10 éves korukban rávette őt is, hogy segédkezzen egy kóbor macska felakasztásában... Sosem szabadult meg a lelkiismeretfurdalástól.

Másik örök témája a világháború volt. Ahogy felidézte, a második magyar hadseregbe sorozták be, de az eltávozásról késve ért vissza, addigra elmentek a bajtársai, ki, a frontra, a Donhoz... Őt

átvezényelték egy másik egységhez. Így aztán túlélte az egészet.

Lengyelországban, Romániában járt, rádiós beosztásban. Télen járőrözésnél úgy aludtak el bajtársával az erdőben, hogy rájuk folyt a patak vize, szintén élete végéig nem heverte ki az ízületi gyulladást, amit ott szerzett.

Olyanról is beszélt, amellet, hogy sosem lőtt senkire, és ezt elnézték neki, mert ő varrta-javította a tiszturak ruháit, hogy miként igyekeztek segíteni a magyar erőket mindinkább visszaszorító ellenségnek. Hogy kiabálva igyekeztek felhívni a szemközt rohamozó szovjet kiskatonák figyelmét a közöttük húzódo aknamezőre, és mennyire sajnálták, amikor azok, meg nem hallva-értve a figyelmeztetést, felrobantak. Mondom, sosem tudtam, mennyire és mit lehet elhinni ezekből; mindenestre három évtizeddel később döbentem olvastam egy cikkben arról, hogy amerikai kutatások szerint a világháborúban részt vettek akár 98 százaléka is utóbb úgy emlékezett vissza, ő bizony sosem lőtt senkire.

Nagyszülőkhöz kisvonattal

Egy-két éves korom körül nagyapámék a diósgyőri lakótelepen éltek, otthonról nap mint nap kisvonattal jártunk ki hozzájuk! Hamarosan aztán oda költöztek a közelünkbe, előbb a Bársony János utcára, majd a Thökölyre, s ott is éltek immár életük végéig. Apropó, *Bársony*: a másik barátját, aki évtizedeken át járt hozzájuk, Bársony Pista bácsinak hívták. Rendszeresen felkereste még őket otthonukban a masszór, meg a borbély. Fura figurák voltak mind.

Nagymamán jól főzött és szeretett mással is meglepni minket, odalátogató unokákat. Áhítattal mondta, ahányszor fogadott minket, unokáit: van zsemlekenyér! Vagy: van zselés cukor! Ezek számítottak akkoriban non plus ultrának.

A nagyapám hangja pedig úgy szólt meg a képzeletemben, ahogy a heti totószelvény párosításait

sorolja: Sambenedettese–Campobasso 1-2 kettes, Livorno–Cremonese 0-0 iksz... A torinóiak pedig a hétvégén busszal utaznak Palermóba, fáradtak lesznek, tuti a hazai egyes.

Apai nagyapám szenvedélye a rejtvényfejtés volt. Évtizedeken át járatta a Fülest, én néhány havonta elkunyeráltam tőle a már kitöltött keresztrejtvényekkel teli füzeteket – hogy a képregényeket kiszedjem és össze-ragasszam. A nagymamám gyógyszerárban dolgozott, a nagyapám pedig a Digépben; de én már gyerekként is nyugdíjasnak láttam őket. Kiskoromban még eredeti otthonukban, Hejőcsabán éltek, a vonatsín alatti utca elején, egy többlakásos földszintes épület bérlőjeként.

A szomszédék a kertben tartott kutyáját Rexinek hívták, a fáskamrában pedig Ludas Matyikat és Tollasbál újságokat böngészgethettem. Legjobban ebből a házból a nagyszoba falikárpitja maradt meg az emlékezetemben: mintha *A szabin nők elrablása* és *Az ezeregy éjszaka meséinek*

ötvözete lett volna, keleti éjszakában vágató lovasokat ábrázolt, szakállas barna bőrű férfiakat és halványfehér arcú nőt. Mindig rém kíváncsi voltam, kik ők, honnan, mi elől menekülnek, elrabolják-e a hercegnőt avagy menekítik a fogságból...

Szputnyikon szállni élvezet!

A Győri kapui lakótelepnek ez a szektora, a miénk nagyon szerencsés helyen fekszik, a főutcához, boltokhoz, tömegközlekedéshez közel – azt mindig gyűlöltem, hogy a 101-es gyorsjárat nem áll meg nálunk! –, ugyanakkor kellően védett, csendes részen: a villamospálya felőli zajt a tízemeletesek leárnyékolják a négyemeletesek elől. Hátul a Szinva szegélyezte a bejátszható életterünket. A közeli patak – bármennyire is kínálta volna magát – nem lett olyan természetes és mindennapos színtere gyerekkorunknak, s egyáltalán, a környékbeliek életének, mint lehetett volna, hiszen a hetvenes években piszkos volt a vize, rossz a híre, és a túlpártján a veszélyesnek számító négysávos gyorsforgalmi út haladt; a mögött pedig a Békesszálló roma-, avagy szegénytelepe.

A 101-es és 101B-s busz az MKV (ma: MVK Zrt.) 1-es vonalán közlekedett, a város hossz tengelyén, 1976 és 2006 között, úgynevezett gyorsjáratként: csak a jelentősebb csomópontok megállóiban álltak meg, a többit kihagyták.

Az úttól féltünk; nyilván a szüleink kellőképpen elijesztettek tőle. Senki sem hívta Kiss Ernő utcának, felnőtt koromig nem is tudtam, hogy van neve; csak simán úgy, hogy a négysávos. Ez kellő tekintélyt kölcsönzött neki. A lakótelepi belső úton az idő tájt még jóval kisebb gépkocsiforgalom zajlott, az nem adott okot aggodalomra.

De hogy mindjárt megcáfoljam az előbbi megállapítást: nagyon is fontos és erős határvonalakat képeztek ezek a kis utcák is. A gyerekfejekben kialakult mentális térképeken az országhatárokhoz hasonló, nehezen átléphető virtuális határokat jelöltek ki.

A mi házuk mellett futott a Chlepkó Ede utca. Tíz méterre volt csak, ahogy kiléptünk a lépcsőházkapun. A túloldalon játszótér, a környék legnagyobbja. Amikor egész kicsi voltam, majd később az öcsémet is, az édesapám oda vitt ki minket. Ott tanított például biciklizni. Bot bedugva az ülés mögé, azt tartva fut a szülő a billegve karikázó gyerek mellett – jellegzetes látvány. Ott esett meg, kétéves korom körül ahogy egy padon üldögéltünk – a betonelemekre szerelt tulipiros fadeszékákat képzeljük magunk elé –, apukám egy pillanatra nem figyelt rám, leestem, betört a fejem, busszal rohantak velem a kórházba.

Ahogy túlnőttem a szoros szülői felügyelettel kísért kora gyermekkoron, önállóan kijárva játszani, nem igen léptük át ezt a bizonyos mentális határvonalat. A mi házuk és a szemben lévő tízemeletes közötti, húsz-harminc méter szélességű sávban maradtunk. Még ennél is ritkábban keveredtünk át a házuk mögé, és a hátrafelé sorakozó további négyemeletesek közé pedig gyakorlatilag sohasem.

Az előbb bemutatott játszótér oldalán nálunk nagyobb srácok fociztak rendszeresen. A belőlük verbuválódott csapat még a televíziós gyerekfocitorna döntőjében is látható volt!

A másik irányban az épület végénél, hat lépcsőházon túl egy nagyobb park terül el, itt leginkább futballpályának láttuk a nyerskő borítású járdák által felszabdalt füves területet. A hetvenes-nyolcvanas évek, ugyebár, már bőven nem a Puskás- vagy Albert-féle éra, grundokkal, focistának, sőt, világbajnoknak, Pelének vagy Varga Zolinak készülő srácok világa. Bár Töröcsikkel, Nyilasival biztosan sokan cseréltünk volna. Ezzel együtt emlékeimben úgy él: átlagos hétköznapi délutánokon a néhány ezer négyzetméteres placcon akár három futballmeccs is zajlott egyidejűleg, a fű szélén ácsorgó cserejátékosokkal, akik az ugyancsak láthatatlan és leírhatatlan lakótelepi gyerekhierarchy szabályai szerint várakoztak sorokra, hogy beállhassanak a kezdőjátékosok közé, helyére. Amikor általános iskolai osztálytársam aranysárga, Szputnyik típusú versenybiciklit kapott, azt lestük, hogy ő is lejjön focizni, s aki helyett beáll, az elmeessen egy körre a prima bringával. Volt nekem is, két éves koromtól, kerék-párom, de sosem valami rendkívüli darab. A legelső, a fehér kerekű, világoskék vázú volt a legmenőbb... amit a ház 23-as szám felőli végénél, a kisjátészóternél, mikor egy percre nem figyeltünk rá, elkötött valaki.

Egyébként minden hasonló elvesztős eset nagyon emlékezetes maradt családkban. Amikor az első FED-4-es orosz fényképezőgépet hagytuk egy játszótéri padon..., amikor a frissen vett valódi (mű)bőrfocit..., felejthetetlen veszteségek.

Gyerekjáték #egy

Alighanem az Akit Bulldózernek hívtak című Piedone-film hatásának tudható be, hogy általános iskolásként egyszer különös és egyedi sporteseményre készültünk. Valamelyikünk ugyanis kitalálta:

- Játsszunk rögbi-meccset!

Valójában amerikaifocira gondoltunk, abból láthattunk pár részletet mozifilmekben. Abból is csak annyit, hogy sokan játszóznak, nagy tömegben, rendre egy kupacba tömörülve, ott gyömöszölve egymást, a labdáért birkózva-fetregve - mi sem tűnhet vonzóbbnak a tízéves fiúk számára!

Nem tudom, hogy esett, de elkezdődött egy nagyszabású futballmeccs tervezése, szervezése. A lakóteleprésziünk gyerekerege kihívta a Bokréta utcán túli (Ságvári utca) rész gyerekeit. Erről a két területről jártak a diákok a kettő közé eső 40-es számú Általános Iskolába.

Heteken át edzettünk a nagy méretű területre. Boldog-boldogtalan, akarom mondani, kicsik-nagyok minden délután lent voltak, az ábécéhez vezető járda melletti fűvön, tréningezni.

Páran, idősebbek, valamilyen küzdősportot űzők edzőkké avanzsáltak, ők mondták, milyen tornagyakorlatokat csináljunk. Úgy volt elképzelve, hogy amikor a két csapat - egymást a távolság okán addig nem is látva - eléri a felkészültség überelhetetlen fokát, kiírjuk a nagy mérkőzést. Chlepkó Ede utcaiak kontra Ságvári utcaiak! És majd ott lesz mindenki, a közönséget a Győri kapu teljes lakossága alkotja... talán még az újság is beszámol a derbiről!

A meccs napja azonban sohasem jött el. Ki tudja, mi jött közbe. Talán csak egyszerűen elaludt az érdeklődésünk pár hét múltán. Vagy új Piedone-film jött a moziba.

Szputnyik: orosz/szovjet, HVZ Gijotok, azaz „Fecske” márkájú bicikli egyik típusa, a nyolcvanas években elterjedt, drágább kategóriájú versenykerékpár. Hasonlók voltak még a Turiszt és a Favorit.

Ha a 13-as számú lépcsőházunkban nem a pince, hanem az emeletek felé vesszük az irányt, a tetőfeljáróhoz jutunk végül; sohasem mentem fel rajta, nem adódott alkalom. A tízemeletesekben, azt hiszem, könnyebb volt a kijárás, nem létrán, hanem lépcsőn-ajtón, s utóbbi időnként nyitva maradt. Talán voltam is kint az egyik tetőn; szüleim intelmeinek köszönhetően a széléig jóval kevésbé merészkedhettem, mint a társaim. Pedig ha nyugodt tekintettel körbenéztem volna, tisztán látom, amit a Győri kapui lakótelep sajátos strukturáltságáról el szeretnék most mesélni.

Tokaj és Táncsics, trafikok és taszkenek

Ez a velünk szemben lévő magasház a túloldalról a Tokaj Szolgáltatóházzal állt szomszédságban. Mondhatom, a különleges, zöld csempés borítású épületegyüttes a városrész legmeghatározóbb objektumának számított. Rajta túl már a főutca, azon átkelve – óvatosan!, a zebrán – a Patyolat ma is meglévő otthona (rendkívül izgalmasnak tűnt, ahogy ablakaiból időről időre előtört a gőz), aztán a Kőporos utcai lakóteleprész. Mellette pár háznyi a hatvanas évek emeletes bérházaiból, ezek azon-

ban tökéletesen kiestek érdeklődési körünkől: sohasem jártam gyerekkoromban közöttük.

A Kőporos utcára néhanapján átjártunk, az ott lakó osztálytársak miatt. Ugyanez a helyzet, visszatérve a mi oldalunkra, a nyugati irányba eső Bokréta, Herman Ottó, Ságvári utcákkal. Ez utóbbiak legfontosabb tulajdonsága, hogy a 40. számú Általános Iskolához képest, ahova a környékeliek jártak, már a túlsó irányba estek. Az arrafelé vezető járda mentén így sorakoztak az oktatási célú középületek: középkék óvoda, világoskék bölcsőde, sötétkék iskola. Mind jellegzetes csempés borítású. Előbbibe, a sors fintora folytán, bár házunk túlsó sarkától alig húsz méterre áll, sosem jártam szüleim. Hanem előbb a Bársony János utcaiba, ahonnan két hónap után kivehetek, mert megérkezett a testvérem, majd nagycsoportba a József utcaiba, ahol utáltam az ebéd utáni alvást, ébren feküdtem fejemre húzott takaró alatt, és utáltam az étkezéseket, egy vörös hajú fiúval külön asztalhoz ültettek kettőnket, mi voltunk, akik „sosem esznek semmit”.

A Géza utcán túli, szintén régi típusú bérházak határolta területre mindösszesen néhány héten át jártunk át, ez volt a legmesszibb pont, ameddig

Gyerekjáték #kettő

Benő lett a menő, amikor az Ifjúsági pályára néző tűzfalnál ő a nyilpuskájával egész a hetedik emeletig fel tudott löni függőlegesen. Ez a feyver a következőképpen festett: végy egy körülbelül félméteres fadarabot, vastagabb lecet. (Én parkettadarabbal kezdtem.) A felső lapjára erősíts (szigszalaggal), körülbelül fele hosszúságban, egy belsejétől megfosztott filctolat mint puszkacsovét. A másik végére még erősebben szögezz oda egy ruhaszárító-csipeszt. Utóbbit még rögzítsd, hogy szorosabban zárjon, befőttesgumikkal. Ezután készíts nyilakat: félbe tört hurkapálca, a hegyébe injekcióstű.

eltávolodtunk otthonról. Az épületek közti belső kis utakat murvával töltötték fel, s kiderült, abban nagyon izgalmas biciklizni. Salakmotorversenyeket rendeztünk, kerékpárral: úgy indultunk és tekertünk körbe-körbe a házak között, egymás mellett szorosan, öten-hatan, mint a tévében a Népkerthől is rendszeresen közvetített vaspapucsosok. A kerekek úgy csúsztak a kavicságyban, mint a salakmotoroké.

A Kőporos utcai tízemeletes panelház akkor bukkan fel az emlékeimben, ha a gyerekcsapatunk által üzött sajátos, jobbára egyedi és eredeti játékokat veszem számba. (Lásd a keretes kiemelések.)

A harmadik irányba a legmesszibb, ameddig elköszáltunk, a Nagyváthy utca, a Táncsics mozival, Domus bútórúházzal, s mellette a trafikkal, ahol kapszlit, rózspatront, furulyarágót vehettünk.

Térjünk vissza a Tokaj szolgáltatóházhoz. A közeli busz- és villamosmegálló is ezt a nevet viselték. Volt itt minden: posta, patika, Gelka, cipész, italbolt, fodrászat, OTP-fiók, gyermekorvosi rendelő. A patikában mindig az izgatott gyerekként, hogy

TOKAJ RADIO TELEVIZIO

egyszer ihassak a kisasztalra kitett, poharakkal körberakott vizeskanocsóból. De nem mertem volna kérni belőle. A fodrászatnál az volt az érdekes, hogy sokszor hosszan kellett várni, míg elegáns hajú nénik

más elegáns hajú nénik frizuráját megcsinálják – férfifodrász talán csak egy volt, ő meg inkább félelmetesnek tűnt –, nem bántam, a műbőrhuatú foteleknél, ahol várakozni lehetett, olvasnivalónak Szovjetunió és Fáklya újságok voltak kirakva; ilyeneket amúgy máskor nem láttam, kíváncsian lapozgattam a tudományos híreket. Az ábécére néző szűk kis kocsmától (Borozó) kicsit tartottam, sötét volt a bejárata és piás férfiak látszottak rajta bent. Mellette egy időben hot dog árus nyílt, de akkor még nem ettünk ilyesmit, az elején azt is elhittem osztálytársamnak, Lacinak, aki képes volt a legvadabb örültségek elhitetésére, hogy ez valóban „forró kutya”...

Ugyanott volt évtizedeken át egy fagyoltárus, olasz fagyit kínált: csoki és vanília „összetekert” formában (más néven tekerős fagy). Azt hiszem, 1,50 volt egy adag ára, később, mikor felemelték két forintra, az komoly drágulásnak tűnt. Igaz, a

Használat: nyilat bedugni előlről a csőbe, behúzni a végét a csipeszbe, a gumik segítségével rácsukni, hogy ott maradjon. Ja, és a lényegét csak most mondom: középen, a cső végénél két oldalra oda kell tűzni egy olyan hosszúságú gatyagumit, hogy ha az előbb említett módon - mint a profi nyilpuskánál - beakasztjuk az elsütőbillentyűbe és úgy húzzuk fel a fegyvert, akkor az alkalmatosság a ravasz meghúzásakor, vagyis megnyomásakor „elsül”! Hihetetlen, de az évek folyamán soha senki nem lőtte ki a másik szemét, de még csak hasba se szúrtuk egymást.

szüleim meg azt emlegették, hogy „az ő idejünkben” bezzeg csak egy forint volt egy gombóc. Még jobban örültem, ha – kerül, amibe kerül – a szomszédos ábécében Leó jégkrémet vettek nekem.

A Tokaj komplexum legfontosabb egysége az azonos nevet viselő étterem volt. Természetesen egyszer sem ettünk itt: az olyan középpolgári – van ennek a meghatározásnak értelme az adott kort illetően? – család, mint a miénk volt, nem járt étterembe, lényegében sohasem, maximum nyaralás alkalmával. Akadtak az iskolában gyerekek, akiket ide írattnak be menzára, engem nem.

Az étteremben, az épület felső emeletén a nyolcvanas években már diszkó is üzemelt, meg úgynevezett kólabár, de ezekbe sem jutottam el soha. Viszont a moziban jártunk párszor. Esténként filmeket vetítettek, a bérhelyiségben a székeket olyankor a vászon felé fordították. Magas volt a jegyár, több, mint a Kossuthban, Békében, Fáklyában, Szikrában, Táncsicsban, Petőfiben, de, ugye, ez nagyon közel esett hozzánk, csak elmentünk.

Itt láttam például a Csillagok háborúja folytatását, A Birodalom visszavág című filmet. A Star Wars viszonylag korán átható kultuszt teremtett magának a hat-nyolc-tíz év körüliek nemzedékében; persze, kizárólag a fiúk körében. Jellemző, hogy késhegyre menő vitákat folytattunk a valamelyikünk által a napközibe behozott IPM Magazin-beli fotó felett, ami egy vagy két taszkent ábrázolt és úgy volt aposztrófálva, hogy a „Csillagháború” című mozi szereplőit mutatja, szóval hogy ez akkor azonos-e a Csillagok háborújával, vagy sem. Mindenki állást foglalt, azok is – köztük én –, akik még nem látták a nálunk 1979-ben bemutatott Star Warst. (Amellett voltam, hogy nem lehet azonos.) Mikor három évre rá megjelent a folytatás (nálunk két éves késéssel, mint az eredeti premier Amerikában), el kel-

lett menni megnézni az elsőt, hogy értsük a másodikat.

Az iskolai farsangon Luke-nak öltöztem. Fejemen ruszki sapka, síszeleműveg, anyukám zöld orkánanyagból egyberészes síruhát varrt, apukám műanyag lopóból és zseblámpából fénykardot eszkábált – a mintát az akkor megjelent képregény címlapja adta. Ebben a cucuban volt munka bőven, a jelmezversenyt mégis egy A. osztályos fiú nyerte, aki fehér lepedőt magára terítve, kezében benzinkannát lóbálva arab olajsejket volt hivatva életre kelteni...

A Csillagok háborúját a magyar filmforgalmazás, kétórás hossza miatt, avagy leplezetlen nyereségvágyból, két részes filmként adta el: úgy írták a plakáton, hogy Csillagok háborúja I-II. A Tokajban 20 forint volt a jegyár, erre 40 forintot kel-

A fagylyaltosnál, és nem csak a Tokajban, hanem szinte mindenhol, az 50 fillérest, az 1 és 2 forintost egy fagyj(s)perselynek nevezett doboz tetején lévő műanyag bedobónyílásba kellett helyezni, az eladó kallantyú lenyomásával engedte bele a pénzt a ládába; mindennek higinéniai oka volt.

lett fizetni. „Cserébe” tényleg két részben adták le, a felénél pár perces szünettel, amikor ki lehetett menni, akár inni egyet a kólabárban.

Nehezebb ügynek bizonyult A Birodalom visszavág. Addigra már hallottam az osztálytársaktól, hogy akadnak benne félelmetes részek... Tudtam, mikor a szőke főszereplő lemászik egy fa barlangszerű mély odvába, akkor valami ijesztő következik. Behunytam tehát a szemem, így nem láthattam, hogy Luke Skywalker találkozik – delíriumos rém-álmában – Darth Vaderrel.

Arról azért nem maradtam le, hogy Vader Luke apja. Mit sem értenék a modern popkultúrából.

Indiánok, lovagok s egyéb harcosok

A napköziben abban az időben tehát *csillagokháború*-ját játszottunk. Gyűjtöttem a „jedis” képeket, a Zsolcai kapui „Bravó” maszekboltban lehetett kapni, 5 forint volt egy kisméretű vagy egy fekete-fehér, 10-15 a nagyobb színes. Anyukám csak néhányszor vitt el oda, négy-öt ilyen nyugati újságból kimásolt-kifényképezett kalózfotót kaptam. Az egyiket, mert nem fénykép, hanem rajz volt, elcseréltem Petivel egy Thripiót és Artoot ábrázoló kisebbre; ma már bánom. Peti az az osztálytársam, akivel alsó tagozatban egy ideig számpadban ültünk, nem tudom már, miért.

(Sosem voltam rossz gyerek, sőt, magatartás-ötösre hajtottam minden évben, mégis kerültek olyan beírások az ellenőrző füzetembe, mint például „Brekeg órán – fekete pont”. Édesanyám erre, avagy másik esetre emlékszik, nem tudom, de az ő verziója az, hogy „Nevet órán, megintem.”)

Petivel akkor összebarátkoztunk egy időre, hozzájuk jártam műanyagemberkés csatákat játszani a hatalmas gyerekszobájukban – szülei újságírók voltak, keveset tartózkodtak otthon, azaz Peti sokat egyedül –, és megalapítottuk az iskolában a feltalálók körét, amelyben rendkívüli repülő járműveket terveztünk.

Egyik tervrajzomat beküldtem a tévében látott-halott címre – a *Találmányi Hivatal* igyekezett reklámmal serkenteni az innovációs kedvet –, és az *Ifjú Alkotók Körétől* gratuláló levelet kaptam, ami csak annyival végződött: ha elkészül a légi járművem, feltétlenül repüljek el vele hozzájuk is!

A napköziben a játék nem állt másból, mint hogy mindnyájan felvettük egy-egy szereplő nevét. Én voltam *Artoo Detoo*, a mellettem ülő Roland *Thripio* – ez meg vele indított el egy rövid ideig tartó barátságot; ő amúgy Nyugatról valamilyen rokoni szál révén sörösdobozokat kapott és gyűjtött, ezért irigyeltük –, és így tovább a többiek. Ahogy mondtam, késhegyre menő vitákat folytattunk igen lényeges kérdésekről a filmek kapcsán, például hogy miként kell ejteni a neveket. A fő gondot a főszereplőé okozta, mondott mindenki mindent, angolul senki se tudott, a Luke Skywalkerre is akadt sokféle megoldás, de hogy *Lúk Szkájvókernek* kellene mondani, csak egy fiú merte felvetni, őt egyöntetűen hülyének néztük ezért.

A Darth Vaderrel ennyire sem jutottunk; bala-toni nyaraláson a vállalati üdülőben egy felnőtt, aki *bírt* valamilyen idegen nyelvet (németet), meggyőződéssel állította, hogy *Dart Fídör* a helyes kiejtés, miért ne hittem volna el?

Mindamellet magam is jártam nyelvórákra, nemcsak oroszra: németre. A velünk szemben álló tízemeletesben, Zoli barátoméknál egyvel feljebb, idős házaspár lakott: amolyan békebeli megjelenésű és viselkedésű, Erich Kästner-regényekbe illő, ősz hajú néni és bácsi.

Laci bácsi felnőtteknek adott órákat csoportosan, Jutka néni meg gyerekeknek, egyenként, németből. Nekem szerdánként kellett egy délelőtti óráról elkéredzkednem az iskolából, hogy felmenjek hozzájuk. Ma is emlékszem, pedig a némettudásból lényegében semmi sem maradt meg, hogy „Oh, Tannenbaum”, meg hogy „Der Post is da!”, vagyis egy-egy fejezetcímre a tankönyvből. Jól ment a magántanuláskodás, gyakran kaptam (szóbeli) ötöst, aminek az volt a titka, hogy a pár perc alatt, míg Jutka néni régimódi bútorozású szobájában elhelyezkedett a székén, előpakolt minden szükségességet, gyorsan átolvastam a múlt óra anyagát és pár perc múlva magabiztosan tudtam felmondani.

Más kérdés, hogy apukám sem járt jobban, évekig tanulta a németet, jól jött volna a gyári mérnöki munkájához az élénk németországi Digép-kapcsolatok miatt, de amikor eljött az ideje, hogy nyelvvizsgázzon, csúfosan végződött a kísérlet. Hosszú szöveget kellett meghallgatnia magnóról, valami újságcikkféléit, és elmondani saját szavaival, miről szólt. Ő, mint hazaérve mesélte, egy mukkot sem értett az egészből, úgyhogy egy-egy felismerni vélt szóból kiindulva próbált hihető sztorit költeni. A bizottság a végén azt mondta, teljesen másról volt szó – tigrisről tán, ami elszabadult Indiában –, úgyhogy köszönik szépen a megjelenést...

Ki kinek a legjobb barátja?

Fájdalom, a magyar nyelvvel is megjártam egyszer. A december 3-i ünnep – Miskolc felszabadulása a második világháború végén, fontos évforduló

a szocialista rendszerben – része volt, hogy fordított napot tartott az iskola: a diákok közül kerültek ki aznapra a tanárok. Rólam régóta mondogatta a *tantónéni*, aki kedvelt és Mütyürnek becézett, hogy az ideális diákokat ketten alkothatnánk egy másik Attila nevű fiúval, az ő magyar irodalom tantárgybeli képességeit kellene egyesíteni az én nyelvtan iránti érzékemmel. Az aznapi nyelvtanórát tehát én kaptam. Vesztemre.

Nem voltam egy készülős fajta, úgy álltam hozzá, amit tudok, azt tudom, majd lesz valahogy. Egy dologgal nem számoltam: reggel otthon felejtettem a karórámat. Ez, és a felkészületlenségem okozta feszültség vezetett oda, hogy teljesen elvesztettem az időérzékemet: attól a perctől kezdve, hogy becsengettek,

fogalmam sem volt, mennyi van még hátra az órából... Annyira nem, hogy képtelen voltam bármilyen értelmes feladatba vagy előadásba belekezdeni. Csak attól rettegetem - már 30-40 perccel előtte -, hogy mindjárt kicsengetnek. Másra nem is emlékszem, mint hogy felszólítottam Imre nevű osztálytársunkat, olvasson fel a tankönyvből. És ez ment, bármilyen nehéz is utólag elképzelnem, pláne felidézni, legalább fél órán át...

Egy iskolai fogalmazás A legjobb barátom címet viselte. Én Tomiról írtam, bár Zolival régebb óta voltunk barátok. Ők ketten meg egymásról, ami nekem borzasztó rosszul esett.

Zolival már általános iskola előtt jóban voltunk, hiszen szemben lévő lépcsőházakban laktunk, legtöbbit együtt játszottunk - igaz, neki egy időben volt egy Kazimir nevű *legjobb barátja* is, akivel kölcsönösen Káposztavezérnek nevezték egymást. Tomival inkább felső tagozatban jöttünk össze, részben azért, mert nekik már akkor volt számítógépük, részben mert egyaránt jók voltunk számtanból. (Később együtt mentünk továbbtanulni a Földesbe *specmat*-ra.)

A Commodore 64-es számítógép, ma már elképzelhetetlen 64 kilobájtos memóriájával, fantasztikus masina volt. Játszani lehetett vele, ez volt a fő, na meg néha kipróbálni, milyen a BASIC nyelven való programírás.

Különleges rituálé előzte meg, hogy elkezdhesünk *Archon*-ozni, *Boulderdash*-ezni, *Mission*

Impossible-özni. Magnóról kellett betölteni a játékot - azt az egy programot, amit épp használni akart az ember - a gép memóriájába. A készüléken előrettekertük a

kazettát, mert úgy tudtuk a számlálóval beállítani, hol kezdődik a szalagon. Az alatt a pár perc alatt, míg a betöltés zajlott, halálos csendben voltunk a szobában, pláne nem volt szabad lépni egyet a parkettán, nehogy megcsikorduljon - mert minden apró behatás megakaszthatta az érzékeny folyamatot! S akkor lehetett előlről kezdeni.

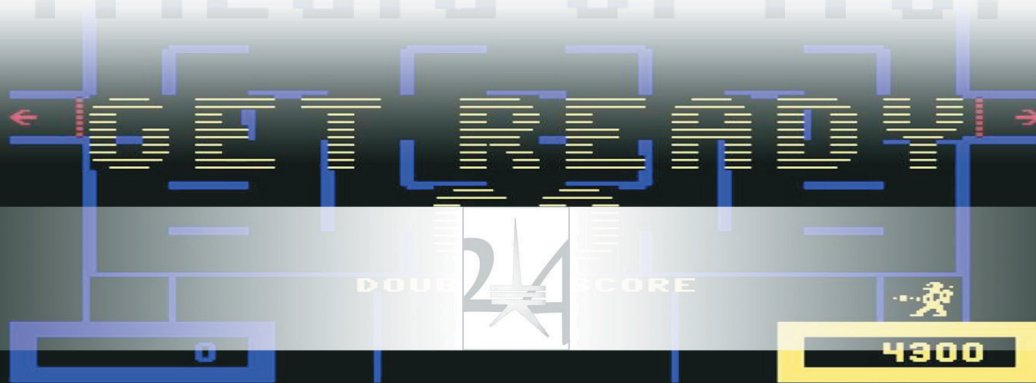
Igazi baj akkor támadt, amikor mindketten továbbtanultunk - abban a gimnáziumban, ahol Tomi édesapja, a legendás matektanár, Béla bácsi tanított. Minket is... Onnantól, akárhányszor becsengettem hozzájuk s meglátott a lakásajtóban, már emelte is a hangját: na, fiaim, látom, van időtök játszani, akkor holnap mindketten feleltek geometriából!

Varázslók a Digépbén

A Commodore 64-hez nekem csak baljós, tettenérés-lebukós sztorijaim kötődnek. Ugyanilyen masinákkal találkoztam a Diósgyőri Gépgyárban, ahova évtizedeken át ott dolgozó szüleim révén mehettem több nyári szünet alkalmával is, amolyan diákmunkára.

Ide-oda helyeztek minket, gyerekeket, ahol éppen tudtak velünk mit kezdeni (vagy sem).

Minthogy a gyárban hajnali 6 órakor kezdődött a délelőtti műszak, a tmk részlegnél, ahova kerültem, majdnem délig minden munkás aludt, fejét a műhelybeli étkezőasztalra hajtva, csak reg-

gelizni keltünk fel 8-9 óra tájban. Másszor a műszerjavítókhoz, ahova más egységekből hozták be egész nap a megbütykölendő mérőórákat, esztalgálnivaló készségeket. Az ő háromfős műhelyük olyan titkos gyáregységnek az emeleti butykájában bújt meg, ahova egyébként csak különleges engedéllyel léphettek be a gyáristák is: itt gyártották a fegyvereket. (Este büszkén néztem a tévéhíradóban, hogy az irak-iráni háborúban – talán – mindkét oldalról a Diósgyőrben készített, tehát a *mi ágyúinkkal* lövik a másikat...)

Egy idő után meguntam a semmittevést – a témakásoknál az jelentett némi izgalmat, ha valamiféle nagyobb gép betonalapozását kellett kimennünk olykor javítgatni, vagy szappant vételezni Afrikába, vagyis a hármastelepre, a műszerészeknél meg ha hozott valaki stencilezett A4-es papírokon pajzán novellákat, amiből a fiatal műszerész fennhangon pikáns-trágár részleteket olvasott fel a munkatársainak. És már az sem villanyozott fel, hogy a hatalmas üzemcsarnok ugyancsak óriási gépeire több helyen táblát függesztettek, „Ha ez a gép egy órára leáll, az 1 200 ezer forint kár a népgazdaságnak”, szóval mikor már megszoktam a léghőrt, rendszeresen átlógtam az irodai szektorba.

Apukám is arrafelé dolgozott, engem barátja és kollégája, Jani bácsi részlegébe kommandált be nap mint nap a kora délutáni órákra (14.50-ig tartott, az ebédidőt is beleszámítva, az irodisták műszakja), a Szerkesztésre. Osztálytársammal, Lajcsival ide jártunk be egy hónapon át. Nem a mérnöki tervezőasztalok és rajzolóeszközök kötötték le figyelmünket – hanem az akkor merőben újdonságként ható személyi számítógép. A Commodore 64-es megbecsültségére jellemző, hogy amint a részleg főnöke percekre kitette lábát az irodából, a mérnökök apraja-nagyja a géphez rohant, nekünk Lajcsival azonnal fel kellett állnunk, hogy átadjuk

nekik a helyünket. S a felnőttek vidáman, nevetve, vitatkozva, hangoskodva végre lophassanak maguknak tíz percnyi, negyedórányi kikapcsolódást a Wizard of Wor nevű lövöldözős játékkal.

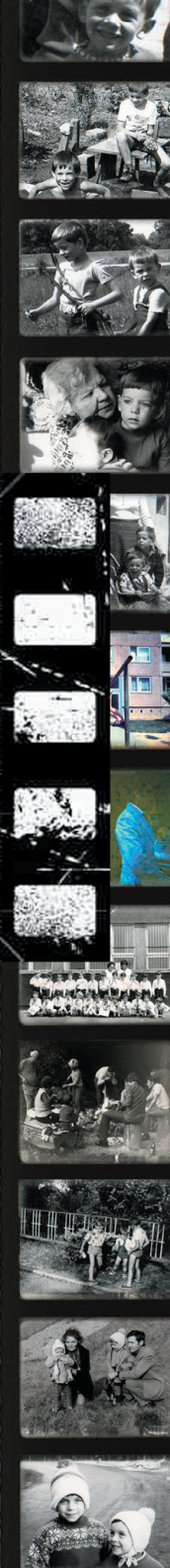
A Digép sok tekintetben meghatározó eleme, színtere és háttere volt gyermekkori éveimnek. Persze, a kohászattal együtt. Hajnalonta,

amikor a szüleim keltek (évtizedeken át 5.25.-re volt állítva az ébresztőóra), hogy fél 7-re odaérenek a nagykapuhoz, villamossal, 1-es vagy 18-as busszal, szóval 6-kor megszólalt a dűda a gyárban, amiként kora délután is, meg este 10-kor. Minden miskolci önkéntelenül is a napi háromszori szírnázáshoz igazíthatta az életritmusát. A Lenin Kohászati Művek munkájából ezen kívül még annyit érzékeltünk,

TMK: tervszerű megelőző karbantartás.

A Digép nagyobb gyáregységeit ilyen furcsa neveken (eredetileg kódnevek) emlegették a dolgozók: Ázsia, Afrika, Mexikó.

hogy az Aba utcai lakásunk nagyszobai ablakánál néztük esténként, amikor a meddőhányóra öntöték le a tartálykocsikból a salakot, vörösre festve az eget és fülsiketítő robajjal megtöltve a levegőt. Igaz, csak az elszíneződő égboltot láttuk, hiszen a mögöttünk álló két négyemeletes magát a hatalmas salakhegyet eltakarta.

Kenyérré lehetett kenni

Kisiskolás koromban az, hogy a szüleim korán munkába mennek, azt jelentette, hogy engem iskolai ügyeletre vittek, később meg magamban mentem. Hattól a tanrendkezésig kellett ott eltölteni az időt, néhány hasonló sorsú gyerek és a számomra idegen felügyelő tanár társaságában – gyűlöltem. Indulás előtt álmos ébredés, tétova mosdás. kapkodós reggelizés... Utáltam, hogy a tegnapi szikadt kenyérre a hűtőből kivett, kőkeményre fagyott vaját kellett kenni, de inkább rászeletelni. (Meg hogy a tejet forralva, kakaónak, a tetején pille képződik... brrr!) Anyukám elmagyarázta: ez a világ rendje, a vaj kemény, nincs mit tenni, punktum. Sok ilyen „megoldhatatlan probléma” jellemezte a szocialista éra mindennapjait. Bármilyen abszurdan hangzik is, később a rendszerváltás számomra abban öltött testet, hogy igenis létezhet olyan vaj, amit a hűtőből kivéve is azonnal a kenyérre lehet kenni!

Kezdetben még heti hat napon volt tanítás, szombaton délelőtt is. Hétköznapokon az idő nagy részét az iskolában töltöttem, az órák mellett napközisként. Az ügyelethez hasonlóan azt sem szerettem igazán. Napközben viszont előfordult, hogy hazalógtam; közel laktunk, szünet alatt megjártam, ha például otthon felejtettem a tornaszerkómat, hazaloholhattam érte. Miután már nem kellett a szüleimnek iskolába kíséreniük és értem jönniük, én is *kulcsos* gyerek lettem. Ha reggel otthon felejtettem, akkor

is be tudtam mászni földszinti lakásunkba, ha nyitva volt a balkonablak. A lakásból való kizáródás amúgy gyakori jelenség volt, külső kilincs híján ha, mondjuk, a szemetes kivitelekor becsapódott az ajtó és nem volt otthon más... hívni kellett a lakásszövetkezet szerelőjét. Olyankor a fél lépcsőház odasereglett, mindenki segíteni akart, vagy legalábbis együttérezni a bajban. Tucatnyi tekintettől kísérvé kisvártatva megjelent a szakember, évtizedeken át ugyanaz a férfi, vörösös szőke hajú, pofaszakállas, tiszta *James Onedin*, és speciális szerszámaival a levélbedobó nyíláson át benyúlva kiügyeskedte a zár nyelvét a helyéből.

Gyerekjáték #három

Nevezhetném akár életem találmányának is! Tökéletes és élvezetes sportnak gondolnám ma is - bár lassan harminc éve nem próbáltam újra.

Az ötletet az iskolánk udvarán álló két pingpongasztal adta. Egymás mellett, kábé 3 méterre álló vasbeton alkalmazások. Egy osztálytársamat vettem rá a tesztelésre. Az asztalok két oldalára áll a két játékos. Az adogató a teniszlabdát úgy dobja - erővel és helyezve - az előtte lévő felületre, hogy az ott pattanva átszálljon a másik asztalra, azon is pattanjon egyet. Az ellenfél dolga ezután elkapni a játékszert. Ha nem sikerül, leesik, az adogatóé a pont. Ha elkapja a fogadó fél, ő jön. Amilyen egyszerű elmondani, játszva olyan könnyen és jól működött.

Az általános iskola nyolc éve alatt mindig megvolt az egy-két éves szezonja a különféle játékoknak, amik folyamatosan lekötöttek minket, az osztály fiútagjait. Birkózás, mintha csak az ókori Görögország valamely *gümnáziumában* lennénk, többé-kevésbé állandósult párokban, az iskolaudvar meghatározott részét birtokba véve. Vagy olyan *küzdősportok*, mint harc az udvar másik végén található árok mentén: egyik csapat lent, másik fent, cél feljut-

**58-as számú Ságvári Endre
Úttörőcsapat, vigyááázz!
Zászlónak... tisztelőleg!**

ni, illetve magakadályozni azt. Vagy ugyanez, a Szinva felőli kerítésnél található dombocskával (ez kisebb létszámú játék, csak egy ember áll fent, négyen-öten támadják). És foci, ami tornaórák mellett a szünetekben is ment. Az órákon azonban futás előzte meg, méghozzá iskolakör megfűtása, egyszer vagy kétszer (renitens viselkedésért, például amikor fehér tornazokni helyett hosszú lila zokniban mentem órára: háromszor). Dezső bácsinak ez kimerítette a testnevelő tanári eszköztárát. Azt mesélték róla, iszik, és hogy *fatengelyes Mercédesszel* – vagyis régimódi kerékpárral – jár munkába. Egyszer velünk, pár fiúval vitetett vissza a boltba egy nagy táskányi üres üveget. Kedveltük. Pista bácsit is, aki ha helyettesítette időnként, rendszeres tornaórákat tartott, teremben, gimnasztikával.

Mindazonáltal a legnagyobb örömet a suliban az jelentette, amikor a már említett Benő (valójában Péter) apukája hazajött időről időre kuvaiti kiküldetéséből... és fia behozta, amit kapott tőle ajándékba. Olyan karórát, amin *kvarcjátékot* lehetett játszani! – sorban álltunk szünetekben, hogy elkunyeráljuk tőle. Vagy olyan tollat, ami lézerfényt bocsátott ki. Azzal bementünk a mosdóba, nem kapcsoltuk fel a villanyt, a töksötétben úgy suhogtattuk a fény sugarat, mint ha egy igaz Jedi lovag kardja volna!

Délután, ha hazaértem sulis végeztével, jöhetett a játék. A focin kívül divatban volt még hol a görkorcsolyázás, hol a gördeszkázás, hol a frizbizés,

hol a fűvócsövezés. Utóbbihoz a környéken akkoriban bőven zöldellő, fehér bogyós bokrok termése adta a muníciót. Lett is a lövöldözésből bajunk...

Velem és Zolival csak annyi történt, hogy betaláltunk a puha lövedékkel egy kocsit nyitott ablakán, a sofőr kiugrott, de hogy kergetni próbált-e egyáltalán minket, nem tudtuk meg, mert hanyatt-homlok menekülni kezdtünk, a Tokaj zéggos kerengőiben. (Lásd helyismeret előnye havária esetén.)

Szilárd öcsémre viszont hasonló esetben a sértett még a rendőrséget is ráhívta egyszer...

Hosszú ideig kedveltük a pingpongozást: a forgózást. A fél osztály állta-ülte körbe délutánonként a két épület közti beton asztalt, hatan, nyolcan, tizen is szaladgáltunk körbe

egyszerre. Ez a hely a rendszeressé váló esti beszélgetések egyik fő színtere lett, később a lépcsőházba települtünk be, szent-ségelhetek a lakók, máskor a fedett vízgyűjtő medence felépítményén üldögéltünk órákat.

Sötétedéskor már többnyire otthon voltunk. Fél nyolc, kezdődik a Tévéhiradó, minden magyar a tévé elé ül. Nyolctól már feltétlenül, nem csak az apukák. Az esti program a hét hat napján: családi tévézés. Kedden az (egyetlen) sorozat. Előbb az Onedin család („főszerepben Péter Gilmór, magyar hangja Kristóf Tibor; Dzsesszika Benton, Káldi Nóra; Hovard Lang, Simon György...”), később Kórház a város szélén (benne Sova doktor, Štrosmajer, Blažej, Alžběta), s a többi. Szerdán kupaszerda: meccs. Kitüntetett nap még a szombat: Szombat Esti Filmkóktél. Benne a Televíziós mesék felnőtteknek; belém égett, ahogy a futurisztikus díszletben ülve Juhász Jácint azt kiáltozza: *Időgát van százezernél! Időgát van százezernél!...*

És amiket a Parabolában mutogattak – na, nem arra gondolok, hanem hogy mikor egy szilveszteri adásban (Szuperbola) a műsorvezető figyelmeztette a tévé előtt ülőket, a gyenge idegzetűek ne nézzenek oda, mert horror következik, és huszas évekbeli német mozi Nosferatuját, meg a klasszikus Drakula pár perces részleteit mutatták egy montázsban. Jó gyerek módjára félrefordultam, de egy óvatlan pillanatban odanéztem – bár ne tettem volna, évekig gyötörhettek a rossz álmok Max Schreck fehér arcának felvillanása nyomán.

A hétfői adásszüneti napon nem volt műsor. Ha szép este ígérkezett, édesapám javaslatára sétálni mentünk. A család esti célpontja legtöbbször az avasi kilátó volt. Vagy épp a Domus áruház a Nagyváthy utcában, édesanyám egykori iskolájával szemben, aminek a kirakatát hosszan nézegettük, vágyakozva az impozáns bútorgarnitúrákra.

Az USA—DVTK rangadók

A két legjobb barátomról szóló részt a sport témájával kell kezdenem. Ami azt illeti, az 1978-as focivébére emlékszem elsőként: hogy a magyarok kikaptak minden ellenfelüktől, meg hogy Kempes, a nagyhajú volt a világbajnokság sztárja. És hogy általában hosszú göndör haja volt mindenkinek, és/vagy hatalmas bajusza. Itthon a miskolci futball aranykoráról lényegében lemaradtam: nem jártunk Salamonék és Tatárék meccseire. Az édesapám fiatalabb korában szeretett mérkőzésekre menni, kedvelte Solymosit, később azt az Újpestet is, ahova a diósgyőri fedezet átigazolt. Legendaként emlegette a piros-fehérek valamikori Werner-Szigeti-Paulás védőtrióját. Ám akárhogy is, mikor családapa lett, a fiát nem hordta ki a városi stadionba.

Ellenben otthon mindig is sok sportot néztünk. Lényegében mindent. Focit, természetesen, már amennyit abban a korban adott a tévé; sehol se voltak a rendszeres közvetítések, nemhogy a külföldi, de a hazai labdarúgásról se. Ám annál több jutott egyéb sportágakból. Izvesztyija-kupák az orosz jégkorongcsapattal tél elején, és a hokivébé

tavasszal, egész télen síugrás, sífutás, olykor műkorcsolya, tavasztól őszig aztán kézilabda, vízilabda, vívás, öttusa, szóval bármit néztünk, amit a Magyar Televízió elénk tárt.

Kilenc éves koromban birkózni hívtak az iskolából a DVTK-ba. Diósgyőri edzők toboroztak, többen is kötélnek álltunk az osztályból. Két évet jártam, érdekesnek tűnt elmenni, iskolán kívüli elfoglaltságra. Maga a sport tetszett, még a hempergés is a szőnyegen, csak nehéz volt alkalmas tréningpartnert találni, mert kistermetű és kis súlyú voltam. Idegenkedtem ugyanakkor a közegtől, az otthoni körülményekre nyomokban sem emlékeztető öltözötől, és hogy mások, felnőttek, nagyobb fiúk, ott zuhanyoznak, öltözködnek. A birkózás előtt kipróbáltam más sportokat is, úszónapközibe adtak be a szüleim nyaranta egy hónapra, ugyanilyen formában atletizáltam is, egyszer meg pingpongedzésre vitt apukám, de nem tetszett a léggör, pedig a játék érdekelt volna.

Mint serdülő birkózók egyszer ingyenes belépőt kaptunk a DVTK soros meccsére, akkor vittem ki én az édesapámat, majd még egyszer elmentünk valamilyen másik bajnokira. Mindkétszer 0-0-ás döntelent unatkoztunk végig, szóval nem fogott meg a dolog; a tévében érdekesebbnek tűnt a labdarúgás. (Egy évtizedet kellett még várni, hogy felfedezzem magamnak a meccsre járás örömét.)

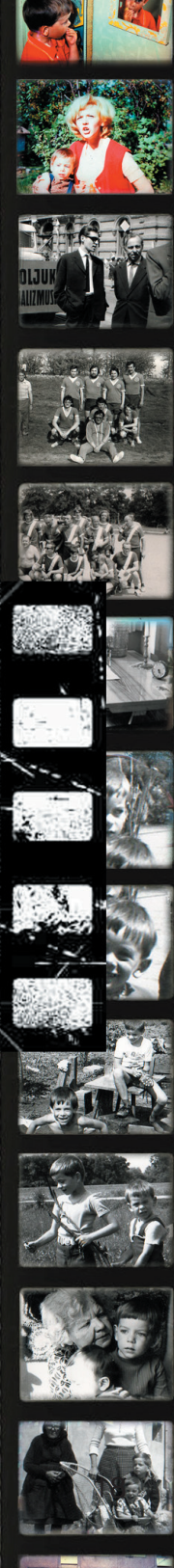
A sajtóban és a közbeszédben Miskolcon olymértékben jelen volt a foci, ami alól a gyerekek sem vonhatták ki magukat. A diósgyőri játékosok nevei előttünk sem voltak ismeretlenek. Az iskolában komoly rajongótábora volt a DVTK-nak, annyira, hogy éveken át zajló, osztályon belüli, állandó felállású focimeccseinken az egyik csapatot „Dévétéká”-nak hívtuk. A

másikat meg „Usa”-nak neveztük. Derbijeik voltak tehát az USA-DVTK rangadók, minden tornaórán, s nap mint nap a hosszabb szünetekben. Én nem a dévétékások közé tartoztam, már csak azért sem, mivel visolyogtam mindentől, ami divatos, amit túl sokat emlegetnek. (Így az Edda együttest is „utáltam”, anélkül, hogy igazából hallottam volna a zenéjüket; nem érdekelt a rock. Volt egy srác, aki folyton felírta a táblára krétával, hogy „Edda”, s voltunk páran, akik rögtön letöröltük.)

Parterhelyzetben

Itt kapcsolódik a történetbe Gyuri, a két legjobb gyerekkori barátom egyike. Egy évvel idősebb, ami gyerekkorban nagy szó. Ugyanabban a lépcsőházban lakott, mint mi, életünk szükségszerűen összefonódott.

Egy időben élő telefonvonalat létesítettünk az ő negyedik emeleti és a mi földszinti lakásunk, pontosabban a gyerekszobáink között. A drótot az ablakon kieresztve a külső fal mentén vezettük el, azaz lógattuk le, érintőkapcsolós, ormótlan, fekete szigszalaggal alaposan körbetekert, valódi telefonkagylókkal ellátott, saját gyártmányú készülékekkel bonyolítottuk a beszélgetéseket. Ő egyébként (a nyelvtanórás) Imivel még azt is megoldotta, hogy a szemközti házban lévő lakással a levegőben, húsz méter magasan átvezetett kábellel valósítsák meg az elektromos kapcsolatot.

A legtöbb kalandot gimnazista koromig velem éltem át. Ráadásul birkózott, jóval magasabb szinten, mint én, komoly sportoló volt, az édesapja pedig birkózóedző. E tekintetben ösztönösen felnéztem rá. Marékszám mutogatta az érmeit, volt, hogy a játszótér melletti járdán futóversenyt szervezett néhányunknak, csak hogy – bár megnyerte – nekünk, többieknek, mint helyezetteknek, átadhasson párat a bronzkorongok közül.

Az igazi birkózószőnyegen nem termett babér nekem. Egyetlen versenyen indítottak el, de nem volt olyan kis súlykategória, ami nekem jó lett volna, ezért nálam nagyobbakkal raktak össze. Két meccset vívtam. Az első nálam egy fejjel magasabb fiú állt velem szemben, megragadott és föld-

höz vágott, tus öt másodperc alatt. A második derbi annál hosszabbra sikeredett. Hasonló termetű volt az ellenfelem, szimpatikus srác, hosszú percekig gyömöszöltük egymást, míg – én úgy éreztem – kétvállra tudtam fektetni. De a bírók felállítottak, továbbot intettek. Az igazságtalanságtól dermedten igyekeztem tovább küzdeni, ám amikor fordított felállásban kerültünk hasonló helyzetbe, hiába éreztem, hogy a vállaim nincsenek lent, neki rögtön sípoltak, hogy tus, és győzött. Valaki azt mondta, az egyik edző fia volt, győznie kellett. De ezt talán már csak a képzeletem költi a halvány emlék mellé, hogy irodalmiasabb legyen a történet vége.

Ugyanezen a versenyen ad hoc jelleggel kitaláltak egy alkalmi kis bajnokságot is, korcsoporton aluli kiscyerekek számára. A dolog arról szólt, mivel tényleg ott volt az egyik edző pici fia, hogy ő nyerhessen. Összetoboroztak pár hasonló korú fiúcskát. Ott volt a családom, elkísértek, így az öcsémet is bevették a partiba. Sose birkózott azelőtt. És megnyerte a versenyt! Megverte az edző gyerekeit. A kiesésem mellett, két év edzésmunka után még az hiányzott, hogy a másnapi újság sporthíreibe bekerüljön: kicsik versenyén 1. Balogh Szilárd! Nem voltam irigy vagy féltékeny, nyugodtan mondhatom... de valahogy csalódtam az egészben. Birkózó pályafutásom aznap véget ért.

Játék #négy

A nyolcvanas években szinte bárhol lehetett fogni a cseh-szlovák tévé adását. A sláger-néznivalónak a biciklifoci számított rajta. A híres Pospisil testvérek!

Ennek ihletésére próbáltunk Gyurival valami hasonlót kitalálni - a gördeszkafocit. A Tokaj műköborítása ideális volt a deszkázáshoz (akárcsak az otthoni gyártmányú, négy golyóscsapág, falap és deszkák segítségével saját kezűleg készített

gokartok hajtásához-tolásához, amit a boltosok, persze, nem szerettek, az ablakos például nem átallott üvegszilákokat kiszórni a műhelye elé...). A gyógyszertár mögötti, mintegy 8-szor 15 méteres rész pedig a bokamagasságban körbefutó peremével tökéletes játéktér.

Ketten játsszák a gördeszkafocit: egymás ellen, kapu híján az ellenfél alapvonalánál van gól, rúgni nem lehet a labdát, hanem csak a deszka orrával előrelökni. Némi gyakorlással akár cselezni is tudtunk, nem csak löni.

Vissza a focihoz és Gyurihoz: kabarét akartunk csinálni. A rádiókabaré mintájára, mert azt sokat hallgattuk. Akár a Hofi-lemezeket. Többször nekifutottunk, és általában teljes kudarc lett az eredmény: annyira röhögtünk magunkon, egymáson, hogy képtelenség volt bármire is jutni.

A főhadiszállásunk a szárítóhelyiség volt, a lakásunk mellett. Hol jobban, hol kevésbé, de egy évtizeden át a sajátunknak tekintettük. Előfordult, hogy túlzottan is... a panelházi lakók kényszerűségből rakárnak, ideiglenes tárolónak is tekintették a fehérre festett falú termet, kacatokat, még kidobásra nem ítélt, de felesleges bútorokat zsúfoltak bele. Ezeket úgy kezeltük, mint sajátunkat. Mogyorósiék egyik dohányzóasztalát, mert épp festegetni volt kedvünk, pirosra mázoltuk; mit mondjak, nem örültek. A kabaré izgatott minket, szerettünk volna valami végtelenül vicceset magnóra venni. Ez alkalommal tehát az előző hétvégi focimeccs szolgáltatta az alapot. Valamelyik neves pesti csapattal játszhatott a Diósgyőr – Fradi, Újpest, Honvéd, Vasas –, hogy ennyire előtérbe került a téma. Ami számunkra leginkább meghatározó volt a hallottakból, mert az eredmény nem érdekelt, az a focistanevek furcsasága. Tudtuk, hogy Tatár, meg Borostyán, ezek máris viccesen hangzottak, de a felülmúlhatatlan aduász a kapusé volt.

– És akkor a Veréb felszállott a kapufára! – kántálta a Gyuri, a képzeletbeli rádióriportert utánozva, meg hogy: milyen meccs már, amikor az egyik kapuban Veréb áll, a másikban meg Kakas! Én meg kirohantam a helyiségből, annyira fojtogatott, már-már karinthyas mértékben, a röhögés.

Kacagástól rettegésig

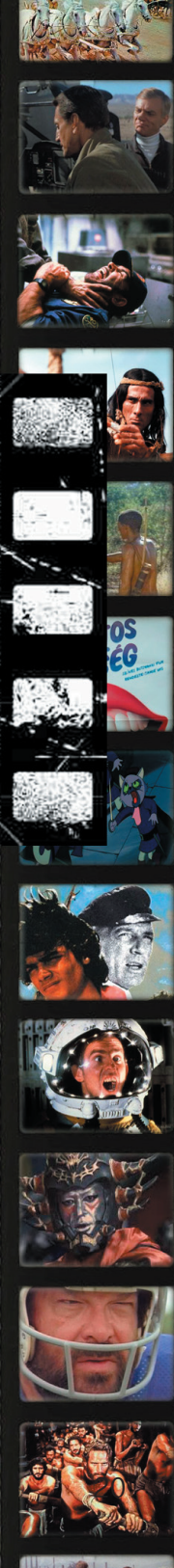
Gyurival elmentünk a Béke moziba. Nem emlékszem, mit néztünk, általában vígjátékokat. Rendszeresen figyeltük, mikor jön valami új. Főleg a Piedone-

filmeket. A Győri kapuban, ahol lakunk, a Zoltán utcánál állt egy stand, vagy a trafiknak a kirakata, az oda kitett fényképekből láttuk, milyen bemutatók jönnek. Az ott a közeli Táncsics mozi műsorát mutatta. De ez a Békénél esett meg. Gyurival nem nagyon volt pénzünk, drágának

tűnt a biléta a pénztárnál, de jött egy hasonló korú kissrác, mint mi – akkor még nem ismertük a kifejezést, hogy jegyüzér –, és sokkal olcsóbban, hat forintért kínálta. Nem gondolkodtunk percet sem, megvettük. Bent derült ki, hogy azért olcsó, mert az első sorba szól.

Testvéremmel, Szilárddal kettesben is megjártuk a mozijegyvásárlással. Nem az olcsóság okozta a gikszert, ellenkezőleg. A Kossuthban történt, 1985-ben, a harmadik Csillagok háborúja-részre, A Jedi visszatér-

re mentünk. Szép zsebpénzt kaphattunk otthon, mert elhatároztuk, hogy végre kiéljük luxus iránti vágyainkat: nem lentre, a terem közepére veszünk jegyet, hanem a páholyba! Hosszú sort kellett végigállni, mire odaértünk, azt kaptuk, ami maradt. A Kossuth bal oldalsó emeleti páholya, ami közvetlenül a vászon mellé esett... Onnan néztük a filmtörténet addigi leglátványosabb szuperfilmjét. A szélesvásznú űrcsatákat. Gyakorlatilag, ahogy mérnökileg mondanánk, *élből*. Utána még újra kellett nézni párszor, máshol, máshonnan, hogy rendszeren lássuk, mi történt a második Halálcsillaggal és a felkelőkkel.

Az első Csillagok háborúja filmet a Tokajban láttam. Jól emlékszem, mit hol, melyik moziban... Az Akit Bulldózernek hívtak címűt Bud Spencerrel balatonboglári nyaraláson, akárcsak a Kék világot. A Hőbortos népségért Zolival kibuszoltunk Hejőcsabára a Petőfibe. Pistivel, aki a gimnáziumban mögöttem ült, valami vérbő olasz vígjátékra ültünk be a Fáklyába. És a Szikrában... Gojko Miticet, minden indiánok legindiánabbikát!

A Táncsicsból a többször megnézett Ben Hurra emlékszem, ami drámaian erős hatást gyakorolt rám 8-10-12 évesen – kire nem? –, meg A tizenöt éves kapitányra, amit iskolai látogatás keretében láttunk és sírtam a végén. Maradandó élmény az első mozibeli ijesztgetés is: a Budapest környéki

vándortáborból vittek el bennünket A gyilkos bolygó című horror sci-fire, elsőként akkor tapasztalhattam meg, a moziban nem csak nevetni és izgulni lehet, hanem félni is...

Csigalegénység a vitorlášhajókon

Zoli barátomról elsöre az édesanyja jut eszembe, kicsi korától egyedül nevelte a fiát, a Bársony János utcai iskola konyháján dolgozott. Amikor két hétre Bulgáriába és Törökországba utaztunk, náluk hagytuk megörzésre kutyánkat, a puli-tacskó keverék Kellyt – az utcán sétáltatva folyton kölyök Labrador retrievernek nézték! –, annyira szeretettel bánt vele, hogy külön neki sütött rántott húst. Kellyt amúgy faluról hoztuk a panelba, épp Zolival utaztunk el érte vonattal Boldvára. Úgy volt, hogy neki is jut egy kölyök ugyanabból az alomból, de az utolsó pillanatban az anyukája nemet mondott.

Zoli volt a két legfontosabb barátom közül az egyik; az elsőszámú. Talán már csecsemőként egymás mellett tolták babakocsinkat a szüleink. Velünk majdnem pontosan szemben laktak, mi a négyemeletesben, ők a tízemeletesben, mi a földszinten, ők meg az első emeleten. Ha náluk néztünk tévét, olyan halkán hallgatták, nehogy zavarja a szomszédokat, hogy én sosem értettem egy szót se.

Vele nem technikai jellegűek voltak a közös kalandjaink, egy kivétellel: mikor annyira izgatott minket, mi van egy televíziós képcső belsejében és tényleg felrobban-e, ha kinyitják, hogy lecipeltünk egyet a pincék előterébe, s addig püföltük kalapáccsal, míg nagy pukkanással be nem szakadt az oldala. Úgy ugrottunk ki az ajtón ijedtünkben, mintha Godzilla kelt volna életre előttünk a panelmélyi sötétben. Sokáig együtt jártunk az Úttörőházba, illetve Ifjúsági Házba. Előbbiben mentek az elsősegélynyújtó, meg a csecsemőápolási tanfolyamok, aztán a helytörténeti

szakkör, amivel egy-egy nyáron a fővárosi, majd soproni vándortáborba mentünk. Előbbiben „találtuk fel” a *ki mászik gyorsabban végig egy (haditechnikai parkban kiállított) MiG-17-es vadászrepülőgép hajtómű-beömlőcsövén játékot*, amiben eleinte én voltam a jó fél percen belüli időeredménnyel, később két srác addig versengett egymással, míg (egyfelől felettünk járó) Zoltán nevű iskolatársunk tíz másodperc alá szorította a rekordot.

Az Ifjúsági Házban könyvtár is működött, évekig jártunk oda, ott ismertetett meg Zoli egyrészt a tudományos-fantasztikus irodalommal – egy Galaktika folyóiratra hívta fel a figyelmemet, amiben Piero Prosperi novellája lenyűgözött, onnantól falmi kezdtem a sci-fit –, másrészt megmutatott néhány hanglemezt, amik tetszettek neki. Ezeknek az előadói határozták meg egész kamaszkoromra a zenei ízlésemet: Mike Oldfield és Jean Michel Jarre. A francia szerzőt illetően aztán újfent bizonyosodott a *minden összefügg mindennel* tétel igazsága, mikor felismertem: az a zenei szignál, ami a kora délutáni műszakváltáskor a Digépben szól a hangszórókból, és amit az édesanyám noha nap mint nap hall, mégis nagyon kedvel, a Mágneses mezők

című Jarre-album utolsó száma. Legemlékezetesebb tevékenységünk a mából visszánézve: a Fekete-tenger ellátása volt kisméretű hajókkal. És legénységünkkel, természetesen.

Éveken keresztül jártunk le a Thököly utcai hídra – ritkábban a Vászonfehérítő utca végénél lévőhöz, a Herman Ottó utcaihoz pedig soha –, le a betonlépcsőn a híd lábához. A meglehetősen elhanyagolt patakmeder mentén fadarabokat, leceket, ágakat gyűjtöttünk, műanyag hulladékot, nejlonzacskót.

A parti fűben összeszedett csigákat kineveztük tengerészeknek, s számukra tetszetős kis hajókat építettünk a hulladékokból. A húsz-negyven centis, vitorlával ellátott bárkákat óvatosan vízre bocsátottuk, legénységünkkel a fedélzeten, s mivel földrajzórán megtanultuk, hogy a mi Színvánk a Sajóba folyik, az a Tiszába, a Tisza a Dunába, s az végül a Fekete-tengerbe, szilárd meggyőződésünk volt, hogy hajócskáink, rajtuk csúszómászó barátainkkal, előbb-utóbb biztosan kihajóznak az igazi tengerre. Oda, amiről akkor még csak nem is sejtettem, talán nem is álmodtam róla, hogy valaha saját szememmel is láthatom egyszer.

Trabanttal Isztambulba

Ma is úgy gondolom, a zwickauai autógyár története legjobb reklámfilmjét készíthette volna el 1988-ban egy magyar család részvételével...

Kéthetes túránk a Boszporuszhoz valójában nem is akkor és nem is innen indult. Hanem már Frankfurtból. Vagy Budapestről. Sőt, ha nagyon akarom, akkor a Balatonról.

Születésemtől fogva sokat jártunk kirándulni. Az első években gyalog és tömegközlekedéssel. Valószínűleg az első emlékem, életemben a legkorábbi, az a halvány és szűk kép, amin egy hajót, pontosabban a fedélzetről a kék eget vélem látni lelki szemeimmel. Csak egy villanás. Még annyi sem: egy kimerevített pillanat. Lehetséges, hogy ez kétéves koromból maradt meg. Akkor vittek először a szüleim magukkal a Digép balatonboglári nyaralójába.

Néhány évente jutottunk aztán el újra meg újra Boglárra, később már négyesben, a testvéremmel kiegészülve. Amikor ő született, vettünk egy Trabantot. Éveket kellett új kocsira várni a

Merkúrnál; de a pesti keresztapám segített, talált egy ismerőst, aki a kétéves használt járgányát eladta, kábé annyiért, mint egy új lett volna. Ez is korai emlékeim egyike: a frissen érkezett családtaggal megyünk a másik új családtaghoz – autóval a kórházba. Engem nem engedtek fel a szülészetre, az édesapám egyedül ment be az anyukámhoz és az öcsémhez, lent vártam a hátsó ülésen.

A következő évtized során kétszer-háromszor is kaptunk vállalati beutalót a balatoni üdülőbe. Természetesen autóval mentünk. Az első alkalommal megbabonázott a bejelentés, hogy autópályán fogunk hajtani. A tévében Forma 1-et látva úgy képzeltek Szilárddal, hogy lesz az üdülőnél egy versenypálya, amire majd rámehetünk a Trabantunkkal. Nehéz volt felfogni, hogy az autópálya az a négysávos út, amin Pest után haladunk a cél felé. Annál jobban élveztük legközelebb, amikor már készültünk rá. A hátsó ülésen álltunk, úgy üvöltöttünk:

– Még gyorsabban, apa, még gyorsabban! – Apukám pedig padlóig nyomta a gázt, és visítottunk a gyönyörűségtől, mikor sikerült elérni és pár percen keresztül tartani a 110 km/h-s csúcsebességet. A Trabantban azt becsültem, hogy nagy bajba nem kerülhetünk vele. ha leállt, mindig lehetett

pár embert találni az utcán, aki első szóra jött és megtolta; ad absurdum még egyedül is be lehetett tolni. Többször beutaztuk vele Csehszlovákiát is. A legkomolyabb út egy kéthetes túra volt végig keletről nyugatra. Kassa, a Tátra, aztán Brnó, České Budějovice, végül Prága, sőt, onnan tovább egy napra Karlovy Varyba is. Jópár feledhetetlen élmény... Egy csehországi üzlet kirakatában meglátott „Star Wars” elektromos játék, amiről utóbb kiderült, mire kikönyörögtük a szüleinktől, hogy vegyék meg nekünk, valójában „Star Mission” a neve és flipper; a prágai szálláson azért átszellemülten játszottunk vele az esti megérkezés után. Néhány napig kitarzott az itthonról vitt konzervszárlítmány, de idővel csak kellett volna valami mást ennünk. Valahol Brnó környékén mentünk be

először egy helyi étterembe. Már túl voltunk a nagy gasztronómiai csalódáson. Egy szlovák faluban magánháznál szálltunk meg éjszakára és a vendéglátó család kedvesen pörköltet készített nekünk. Már a konyhából kiszűrődő illatokat érezve tudtuk, hogy baj lesz... Mikor behozta a néni és eléltette a tányérokat, nehéz volt kellő udvariassággal elmutogatni, hogy köszönjük, nem vagyunk éhesek, miközben nagyon is azok voltunk.

Előbb-utóbb étterembe kényszerültünk. Önkiszolgáló létesítmény volt, amolyan üzemi menza jellegű. Sorban álltunk a tálcákkal, a kínálatból igyekeztünk a legmegnyerőbbet választani, az ételneveket nem tudtuk, egy szót sem beszéltünk „csehszlovákul”, csak a szemünkre hagyatkozhattunk. Hús krump-lival, azzal nem nyúlhatunk mellé, gondoltuk. Az édesapám éber volt, intett a kiszolgálónak: a gyanús kinézetű szószból nehogy öntsön a tányérunkra! Leültünk, mind a négyen szájunkhoz emeltük a villát – majd az első falat után mind a négyen letettük. Nem nekünk való a cseh és szlovák konyha.

Egy alkalommal komolyan pánikba estünk:

– Valami nem jó a kocsin! – konstátálta apukám és anyukám; annyira felzaklatta őket a kopogó hang, ami a motor vagy az alváz felől jött a České Budějovice felé vezető, különös fakó szürke színű országúton, hogy többször is megálltunk: mi az ördög lehet ez a zaj! Idővel bele kellett nyugodni, nem az autó kopog, hanem a kerekek bakkannak a furcsa, betonlapokból összeillesztett úton.

A következő napokban kiderült, nagyobb a baj, mint elsőre látszott. Az ábécében vett kenyeret is képtelenek voltunk megenni, más, savanyúbb volt, mint az itthoni. Utaztunk tovább, nyugat felé, távolodva otthonunktól, és lassan szó szerint nem volt mit enni. Amit a boltokban találtunk, ehetetlennek bizonyult. Vendéglőben már próbálkozni sem mertünk... A megváltást Prága hozta el. Károly-híd,

Vencel tér, természettudományi múzeum, folyópart, az Orloj órajátéka, szép, szép, de mindezek elmaradnak a maradandó élmények sorában amellet, hogy végre jóllakhattunk! Kétszer is. A megérkezés napján egy nagyáruházban krumplit vásároltunk, és az édesanyám picí serpenyőben, villanyrezsón megsütötte az albérletben, amit arra a három-négy napra kivettünk. A hazaút előtt pedig, nagy levegőt véve, megkockáztattunk még egy éttermi próbát: a Vencel téren a régimódi, pincehelyiségben működő vendéglőben rántott húst kértünk sült krumplival. Fejedelmi volt, legalábbis mi akkor ott annak éreztük, tíz napnyi éhezés után. Fizetéskor a pincértől megtudtuk, persze, hogy a szakács magyar.

Így négyesben sokat utaztunk, olcsón, egy-egy napos kirándulásokra a Bükkbe, néha Kassára, nyaraltunk Sebesvízen a másik Digép-üdülőben, jópárszor a Balatonon. Erdélyben is jártunk, szintén kocsival, a ceucescui Romániában. Ellentmondásos benyomásokkal... Az áruházban csak kétféle termék volt, az egyik polcon tíz méteres hosszban valamilyen konzerv, a másikon meg befőtt. Ugyanakkor a kolozsvári benzinkútnál elég volt, hogy a csokit-rágót kunyeráló gyerekek meghallják a magyar szót, máris felajánlotta egyikük, hogy hazavisz magukhoz. A nagybátyja aznap éjszakára ingyen rendelkezésünkre bocsátotta egy szobáját, sőt, reggel magunkra hagyott minket, addig maradunk a lakásban, amíg akarunk felkiáltással. Láttuk a Gyilkos-tavat és a Békás-szorost, a sós vizű tavat Szovátán, a tordai hasadékot, a hegyeket, ahol pár órára Ábelnek képzelhettük magunkat a rengetegben. Egyre emlékszem még: kisméretű, fából faragott, lakkozott buzogányt hoztunk ajándékba nagyapáméknak a tíznapos útról, a lakásuk falán függött utána sokáig, a kakukkos óra alatt. Rendkívüliek voltak azok az utak, amelyekre az apukám nélkülünk ment: vállalati kiküldetésekre.

Mint mérnök és közgazdász, a gyártmányfejlesztésen dolgozva, többször ment a diósgyőri gépipar termékeire vonatkozó közös fejlesztési projektek külföldi megbeszéléseire. Büszkék voltunk emiatt, egyrészt hogy külföldre utazhat – repülővel! –, távolabbi országokba, néha Nyugatra, és büszkék voltunk rá mint mérnökre: a Miskolci Ipari Vásáron a sportcsarnokban évről évre láthattuk a megvalósult terveit – kábelhúzó gépek! – műanyag makettek formájában kiállítva.

Moszkvából T-34-es tank műanyag modelljét hozta nekem ajándékba, később olyan Tájfun porszívóval jött haza, amit máig használunk. De a Szovjetunióánál, Bulgáriánál vagy az NDK-nál felkavaróbb a nyugati útja volt a nyolcvanas évek közepén.

Talán egy hétig volt kint, mi meg féltünk itthon, amikor a hazaérkezésére vártunk. A korabeli telefonhelyzet révén kapcsolat ilyenkor nem lehetett a család és a kiutazott családtag között. Az útitervet ismertük: ekkor és ekkor indul haza a frankfurti reptérről. Csakhogy arra a hétvégére bemondták a magyar tévéhíradóban: egy terroristacsoport merényleteket jelentett be – a frankfurti reptérre.

Izgultunk. Vasárnap estére vártuk haza, azt követően, hogy leszáll a gépe Ferihegyen, majd a Keletiben vonatra ül. De nem jött. El lehet képzelni... Késve érkezett. Nem történt semmi baj, nem is tudott róla, hogy „veszélyben volt”.

Hetekig adott neki mesélnivalót mindaz, amit első ízben Nyugaton járva látott, hallott, érzett. Hogy milyen előzékenyek, milyen udvariasak ott az emberek, mennyire nem jellemző a mifelénk mindennapos önzés és lekezelés. (És hogy ehetetlenek a német ételek.) Már a miskolci delegáció érkezésekor meglepetést keltett egy kis affér. Kollégájának a reptéren elszakadt a bőröndje fogantyúja. A német illetékesek kiszúrták s csak annyit kérdeztek: minthogy náluk történt a malőr, mit kér kárpótlásul, a javítás díját vagy egy ugyanolyan új utazótáskát.

Később ugyanezzel a mentalitással szembesülhetett az édesapám is. A hazaútnál volt valami kavarodás, esetleg épp a feltételezett terrorveszély miatt, mindenesetre elkeveredtek a csomagjaik. Későbbi repülővel tudtak jönni, mint tervezték, de a cucc már fent volt az eredeti gépen, így hamarabb futott be Budapestre. Amikor leszálltak Ferihegyen, az a hír fogadta őket, hogy időközben a raktárat, ahova a malévosok betették a bőröndöket, feltörték... Apukám még évek múlva is emlegette, mennyire sajnálja a rengeteg nyugati csokoládét, amit hozott volna nekünk ajándékba. A magyar repteresek el-

hárították a felelősséget, semmi közük a rabláshoz – a Lufthansától viszont, mikor jelezték nekik, mi történt, üzentek: bár ők a csomagokat rendben leszállították a rendeltetési helyre, a jó hírük többet számít, úgyhogy kifizetik a kárt.

Szüleimnek BC-számlát kellett nyitniuk, hogy fogadni tudják a külföldről nekik átutalt párszáz márkás kártérítést. Nos, ez a pénz csücsült pár évig felhasználhatatlanul, amíg a család törte a fejét, hogyan lehetne hasznosítani a külföldi valutát. Így jött képbe az egzotikus, kapitalista országot is érintő nyaralás terve.

Családunk több gyárista családdal barátkozott, a kor szokása szerint. Egyik ilyen familiával vágunk neki közösen a bulgáriai-törökországi kalandnak.

Pappéknak 120-as Skodájuk volt. Nekünk, ugye, a 601-es Trabant. Az indulás úgy történt, hogy a „nulladik” napon az éjszakát Szegeden töltöttük, édesanyám unokatestvérénél. A nagy út előtt izgalommal telten nem is nagyon tudtam aludni a családi ház emeletén, a polcon talált magnókazettát hallgattam a walkmanemen, Mike Oldfield lemezeit, az Ommadawnt és a Five Miles Outot. Reggelre kelve a két kocsi a két családdal nekiindult a nagy ismeretlennek.

Már a határátkelés izgis volt, akkoriban mind az volt, itt meg ráadásul a különleges státuszú Jugoszlávia várt minket a túloldalon, ami „majdnem nyugatnak” számított. A Vám-Zoll feliratról ma is az jut eszembe, ha áthajtunk a már nem is létező határokon bárhol, hogy még szlovák-magyar viszonylatban is mennyi félelem volt bennünk!

1957-ben alakították ki az Utazási BC számla rendszerét, aminek lényege az volt, hogy a külföldön élő hozzátartozók devizaátutalásait e számlarendszer keretében használhatták fel utazásaikhoz a magyar rokonok.

Szüleink nemzedéke ezt plántálta belénk: az egyenruhásoktól, a hatalom bármilyen képviselőitől tartani kell, mert csak bajunk lehet...

Szlovákiából anno mindig hoztunk ezt-azt, apróságokat, ételt, ruhát, ami ott éppen olcsóbb volt; de a határon el kellett titkolni, el kellett dugni, hallgatni róla, nehogy elkobozzák vagy vámot vessenek ki rá. Hogy „örültek” a szüleim, mikor 5-6 éves koromban Kassáról hazafelé a vámellenőrzés percében jutott eszembe felkiáltani, örömtől lelkesülten:

- Anya, köszönöm szépen az új tornacipőt!

Nem emlékszem semmire a jugoszláviai határátkelésből, az első emlék Belgrád: hogy milyen nagyívű, grandiózus városképi látvány fogadott, mintha egy amerikai filmben lennénk. Pedig csak az autópályát láttuk, amint áthaladt a „plávik” fővárosán. Nem sokat álltunk meg később se, siettünk a Fekete-tenger partjára.

A nyolcvanas évek közepe táján visszatérő sztori volt a magyar sajtóban is, Jugoszláviában mekkora az infláció. Amikor vettünk

valamit menet közben, enni-innivalót, ezres, tízezes címletű papírpénzekkel fizettünk. Ebből lett kisvártatva a kalamajka.

A következő éjszaka értük el a bolgár határt. Egy időre el is szakadtunk társainktól, a Skoda gyorsabban ment. Apukám már másfél napja vezette a Trabit, fáradt volt. Éjfélét keltünk át a határon, utána beálltunk egy parkolóba pihenni. A kocsiban csak annyi hely volt, hogy a hátsó és a lehajtott első

ülésen az öcsém és anyukám aludhassanak pár órát; nekünk apukámmal maradt a pihentető séta. Felalá mászkáltunk a sötétben, megpillantottunk egy bárt, bementünk. Apukám egy kávért rendelt. Nem értette, mit mond a csapos, mennyit kér, odatett a pultra körülbelül annyi dinárt, amennyit gondolt. A kocsmáros megrázta a fejét. Odadobott még egy bankót. Az se volt elég. Kezdte egymásra tornyozni a bankjegyeket, de a pultos nem volt elégedett, sőt, egyre élénkebben magyarázta, mi a probléma. Már a vendégek is odagyültek, talán hogy nyelviileg segíteni próbáljanak – hiába –, talán hogy jót nevéssenek. Mert egy idő után feltűnt nekem: nem a pénzmennyiséggel lesz a baj... Odasúgtam:

- Apa, figyelj, szerintem így, hogy átjöttünk a határon, itt már nem lesz jó a jugoszláv pénz...

Apukám a fejéhez kapott. A magasra tornyosuló paklit zsebre vágta, helyére egy levást rakott. Azt hiszem, még vissza is kapott belőle.

Hajnalban továbbindultunk, és néhány óra múlva kiderült, a fáradtság csak eddig járt vicces következményekkel. A nyugatról kelet felé, Várna irányába tartó végeláthatatlanul sivár, kétsávos országúton apukám egyszer csak elaludt a volánnál. Én ültem akkor az anyósülésen, és éreztem, hogy a kocsni kezd lemenni jobbra az útról. A kormányhoz kaptam, mire ő is felriadt, két kézzel erősen megragadta, és újra éberségre kapva vezetett tovább. Ám mivel kisvártatva megisméltődött az eset, hosszabb időre csak megálltunk végre, hogy pihenhessen.

Szerencse a bajban, hogy a skodásokat közben nem csak utolértük, hanem inntól kezdve újra meg újra miattuk kellett leállnunk. A 120-as Skodának rendszeresen felforrt a hűtővize. Itt, hogy napo-

kon át erőltetett menetben hajtottunk, hőségben, ez óránként bekövetkezett. A mi kétütemünk bírta a strapát; büszkéek is voltunk rá. Igaz, a napi többszöri pihentetés biztos jól jött a „papírjaguar-nak” is. Később, már Isztambulban hallottunk egy magyar házaspárról, akik szintén Trabival mentek odáig, s mire a török nagyvárosba értek, az autó motorjában gyakorlatilag elolvadt a dugattyú... mehetek fűhöz-fához, Isztambulban nem találtak szerelőműhelyt, ahol Trabant-alkatrészt tudtak volna cserélni. Végül, nekünk így mesélték, egy kovácsműhelyben öntettek új dugattyút, hogy végre haza tudjanak indulni.

De miért is volt ennyire megterhelő ez a Jugoszlávián és Bulgárián át vezető út? Előzetesen senkinek nem jutott eszébe, hogy a nyárnak ez az a hétvégéje, amit kiválasztottunk, amikor a népes németországi török bevándorló-populáció hagyomány szerint nyaralás címén hazalátogat az anyaországba... Ez több száz ezres tömeget jelentett, két-három nap alatt. Ebben a tömegben evickéltünk mi, két magyar autós család fekete-tengeri úticélunk felé. Főleg a jugoszláviai autópálya-szakaszokon autózunk hosszan, végeláthatatlan kocsisorokba ragadva. Hol lassabban, hol gyorsabban. Órákra szinte állóhelyzetben megakadva. Egy helyen jobban megindult a két egymás melletti oszlopban haladó

konvoj, hogy a következő dombtetőre felérve megint csak azt lássuk, a távoli látóhatárig újra dugó van. Úgy álltunk meg, hogy apukám választhatott, melyik – a belső vagy a külső – sávba csatlakozunk az előttünk meredező sor végéhez. A jobb oldalt választotta. A következő másodpercben a bal oldali kocsioszlop leghátsó tagjába – amelyik tehát nem mi voltunk – a dombtetőre utánunk felérkező, nagy sebességéről nem fékező autó teljes erővel belevágódott... Mintha ma látnám: balra nézek, és az eltalált kocsi utasainak feje ostorcsapásszerűen hátrahanyatlik az üléstámla tetejénél... ebben a pillanatban pedig a mi sorunk lassan megindul, így mi is, és többet nem láthattam.

Voltunk mi magunk is közvetlen életveszélyben bőven. A sok ezer másik autós látványától – amelyek nem szocialista gyártmányú bádogdobozok voltak, hanem Mercedesek, BMW-k és hasonlók –, a rendkívüli szituációtól is kicsit talán megrészegült sofőrünk egyszer-egyszer kockázatos manőverekre ragadtatta magát. Az azóta eltelt évtizedekben maga is zavart nevetéssel meséli családi társaságban, ha szóba kerül: úristen, milyen szituációkba kormányozta bele picinyke Trabantunkat.

A legfélelmetesebb eset éjszaka következett be. Autópályakilométerek százai előttünk-mögöttünk,

kocsik tizezrei körülöttünk. Dugók több tíz kilométereken. Olykor megindul valamelyik sor.

Élelmesebb vagy agresszívebb sofőrök ilyenkor Opeljeik, Audijaik gázpedáljára lépnek és kivágnak a sorukból. Édesapám meg utánuk a Trabival... Volt olyan szakasz, ahol hegyeken-dombokon kanyargott a sztráda. Mindenki Törökország felé tartott – kivéve mi –, a szembesávban nemigen jött senki. Illetve: néha-néha több tíz tonnás kamionok, teherautók. Egy-egy vérmes törököt ez sem tartott vissza: átvágtak a másik sávba, hogy legalább 50-100 métert előre tudjanak araszolni a konvojban. Néha fekete sport-Mercedes húzott el a bal oldalunkon, a legvakmerőbbek 100 kilométeres sebességgel kilőve használták ki a pár másodperces lehetőséget az éjszakában. És, mondom, édesapám néha utánukugratott.

Egyszer csak úgy tudott visszakucorodni a mi sávunkba a szembeszáguldó teherkocsik elől, hogy derékszögben kanyarodott vissza két kamion közé a mi sávunkba. A jobb első ülésben ülve úgy éreztem, a kocsimonstrum fölém magasodó hatalmas kereke mindjárt eltapos minket... A visszapillantó tükrökben ide-oda tükröződő reflektorfények nyomasztó vibrálásával együtt az egész olyan volt, mint ha Stephen King valamelyik „maximálisan túlhajtós” rémálma vált volna valóra.

Másnap jött az elalvás a volánál esete.

Aztán egyszer csak megérkeztünk Várnába, ahol ellátogattunk a delfinshowba – illet addig csak Bud Spencer–Terence Hill-filmekben láttunk –, jártunk a magával ragadó szépségű Neszebárban, egy hétig tartózkodtunk a közeli kempinghez tartozó strandon. Bár fürödni alig fürödtünk a tengerben; talán a vártnál hidegebb víz miatt, avagy a medúzák voltak az oka? Ebből az időszakból egyetlen konkrét emlékkép maradt meg: ahogy Várna főutcáján a többsávú úton a kocsiforgalommal szemben egy nő babakocsit tolvaj szalad.

Miután a tengerparton kipihentük magunkat, jöhetett a nyaralás betetőzése. Irány Törökország!

Az első, ami eszembe jut az odáig vezető kalandból, a Márvány-tenger megpillantása. Az autópálya hosszasan a partján halad – és tényleg!, mint a márvány, olyan a vízfelület. Aztán már maga Isztambul a következő állomás az emlékezetben. Széles, soksávú utak bent a városban. Özönlő járműáradat, folytonos dudálás, ahogy az *mediterránéknál* megszokott. De még a városhoz közeledve ért minket egy furcsa élmény, ami utána szinte mindent meghatározott. A második eset, hogy életveszélybe kerültünk.

Már a török metropoliszba bevezető autópálya-szakaszon haladtunk, elől a Skoda, mögötte mi, amikor hirtelen egy harmadik kocsit tűnt fel mellettünk.

Míntha előzőtt volna, de a bal oldalon mellénk sorolt, hozzánk lassított. Első reakciónk az ijedség volt. Nem tudtuk, mi ez, mit akarhatnak. Pappék kocsijában, amikor melléjük értek, a sofőr félrerántotta a kormányt, majdnem az árokba kormányozta magukat. Nagy nehezen, billegve, farolva sikerült a murvás padkán megállni. Mögéjük parkoltunk mi is, és a két ismeretlen jármű is. Kiderült, felhajtók ültek bennük. Fiatal srácok, egyikük *Imre*, másikuk *Csaba* néven mutatkozott be. Álnevek ezek, művésznevek – magyar vásárlókra szakosodott isztambuli kereskedők emberei voltak, akik már a város határában igyekeztek behálózni a potenciális kuncsaftokat.

Végtelenül kedvesek voltak. Az imént leírtakból talán valamilyen ellenszenves, nyomulós árusbanda képe rajzolódhat ki, de mi ott akkor egész mást éreztünk: hogy valakik figyelnek ránk, foglalkoznak velünk, fontosak vagyunk számukra. A két hete tartó „elveszettség” után felüdülést jelentett.

Imréék először is szállodát szereztek nekünk. Elvittek egy szép, elegáns és megfizethető hotelbe. Olyan luxuskörülmények közé kerültünk – korábbi balatoni, romániai vagy csehszlovákiai kirándulások tengődése után –, amiről nem is álmodtunk volna. Nekem az öcsémmel külön szobánk volt, két ágyal, fürdőszobával. Még aznap este, egy nagyobb turistatársasághoz csatolva minket, elvittek ingyen városnéző sétára. A turistabusz áthajtott a Boszporusz fölötti hídon, sejtettük, hogy életünkben ez lesz az egyetlen alkalom, ami nyomán elmondhatjuk: két földrészen is jártunk már! Az ázsiai részen a szultán nyári palotáját kereste fel a csapat, ott egy-egy csésze teára is megvendégelték a felnőtteket; nekünk gyerekeknek azt mondták, olyan erős tea ez, amiből nem ihatunk.

Másnap elvittek a boltjaikba. A bőrkabát és az arany-ézüst ékszer volt akkoriban a kurrens árucikk. Azt

KEDVES MAGYAR VENDÉGEINK,
KÖSZÖNTÜNK, BEMÉTESÉT ÉS JÓ
SZÓRAKOZÁST KIVÁNNK A
"YESILYURT", KEMPINGBEN
VÁSÁRLÁSI ÉS VÁROS-LÁTOGATÁSI
ÓHAJJOTOK KIELÉGÍTÉSE CÉLJÁBÓL
MINDEN REGGEL INGYENES, DEGENVEZETÉS
HA NEM TALÁLJÁTKOZ KEMPINGÜNGET
AKKOR: BÁRHONNAN, TELEFONÁLHATOK
TEL. ÜLLET : 522 47 51
EV : 524 22 06 - VILLA : 582 14 33
MAGYAR CSOPORTNAK SZÁLLÁS
FEL PANSIO - PROGRAM.
- TUDDOK BIZTOSITANI -
Valentino

akart „Törökből” mindenki hazavinni, azt akartak az árusok a turistáknak eladni. A szüleim csak annyit mondtak az üzletekben:

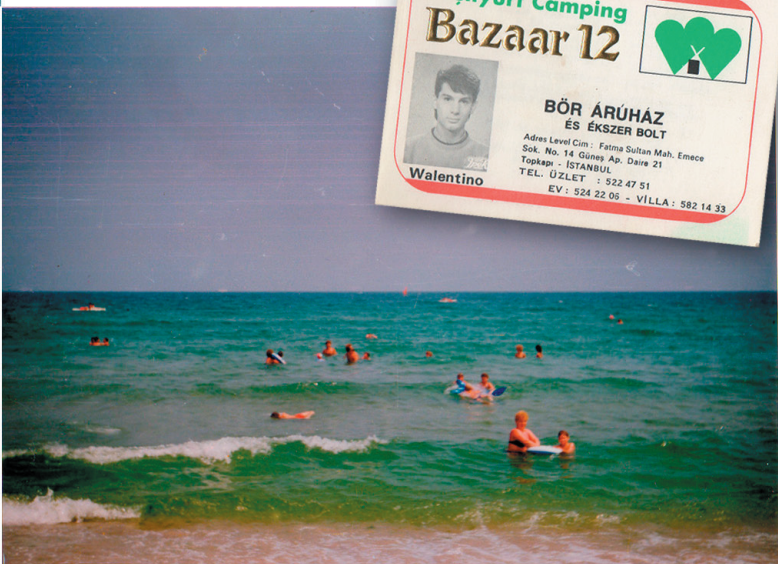
– Rendszerben, még gondolkodunk, majd meglátjuk.
A következő két-három napban végiglátogattuk a legfontosabb nevezetességeket, a Hagia Sophiától a folyón tett hajótúráig. Sajátos vágyam volt, hogy először életemben egy igazi nyugati újságot lássak. A filmekből ismert, úri hangzású címet szúrtam ki:
– Egy International Herald Tribune-t szeretnék!
Kettesben eredtünk neki apukámmal, hogy szerezzünk. Utcai árusnál találtunk, a turizmus miatt sokféle külföldi világlap volt nála. Csakhogy: mi láttuk, milyen ár van a lap tetejére írva, ő ennél magasabb értéket mondott (dollárban). Nem értettük. Végül

az addig hiábavaló magyarzkodását ilyenképpen zárta le emberünk (a *mutogatást magyar szavakkal helyettesítve fordítom*):

- Az - Amerika! Ez - Törökország!

Sajnáltuk rá azt a pár cent többletet. Az alku-
dozás a legtöbb helyen, persze, török lírában ment.
Egy alkalommal egyedül sétálgattam a szállodánk
közelében, túljutottam a régi városkapun is. Piac
állt ott, felkeltette érdeklődésemet. A történelmi
díszletekkel együtt olyannak tűnt, mint ha az Egri
csillagok kulisszái közé keveredtem volna.

Tudtam, ebben a kultúrában alkudni nem csak sza-
bad, de egyenesen kötelező; komolyan vettem.

- Harmincezer - mondta, pontosabban írta fel,
azaz gépelte be az összeget egy számológép kép-
ernyőjére az árus, akinél a csillogó karóra áráról
érdeklődtem. Legyintettem, az nagyon sok. Ahogy
indultam volna tovább, utánamszólt, sőt, nyúlt: nem
úgy van az, akkor mennyit gondolnék én? Bátran

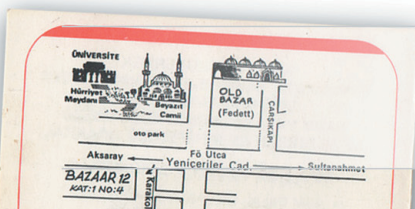
fogtam a számológépet, bepötyögtem: - Tízezer.
Csak arra emlékszem, hogy rémülten futok, ki a
piacról, mögöttem felháborodott üvöltés harsan.

Nézelődünk a városban, taxiztunk, hajóztunk, itt
ettünk először gyros-szerű ételt. És hiába mentünk
be egy vendéglőbe, hogy kipróbáljuk az Egri csil-
lagokban olvasott „piláfort” - a pincér értetlenül
nézett ránk, mikor ezt a szót ismételtük neki.
Legtöbb időt a bőrkabát- és ékszerboltokban töltöt-
tük. Vásároltunk pár cuccot, és akkor még nem
sejtettük, hogy ez tulajdonképpen isztambuli kéjuta-
zásunk váratlan végét jelenti majd. Néhány órával
egy nagyobb bevásárlást követően helyi mentoraink
tudomást szereztek csalfaságunkról, tehát hogy
nem az ő üzleteikben költjük szerény kis pénzünket.
(Egyik boltjukban olyan szívélyesen fogadtak, hogy
az eladó, a kedvünkért, hogy magyarok vagyunk,
utánozhatatlan akcentussal produkálta a legszebb
magyar szót, amit ismert: „Kázincbárciká”.)

- Azonnal pakoljanak ki, távozniuk kell, sajnos,
nincs már szobánk az önök számára - körülbelül
ezzel fogadtak tehát, amikor hűtlen csapatunk
visszaérkezett a hotelbe. Értettünk a szóból: jó
kelet-európai polgár mintájára, percek alatt készek
és képesek voltunk otthagyni mindent. Teleraktuk
a Trabantot a maradék kajával, az új szerzemé-
nyekkel, s irány haza.

A visszaútból semmiféle emlékem nincs. Mintha
egy szempillantás alatt Röszkénél lettünk volna...
Az odaút kalandjai nem ismétlődtek meg.

A magyar határ előtt, az éjszötét úton egy férfi a
velünk szemben jövő kocsi elé ugrott, hogy megál-
lítsa, de az elgázolta... Egy álomkép csak? Rémálom.
Valódi képek helyett maradt ennyi: saját fény-
képünk nincs, szovjet, barna bőrtokos FED-4
fényképezőnkből egyetlen használható fotót sem
sikerült előcsalogatni hazaérkezésünk után.

A kötetben látható fotók forrása, a magánarchívumon túl:
Kartográfiai Vállalat, 1xbolt.blogspot.hu, c64.krisz.hu,
Wikipedia (Majoros Csaba, Flominator, softi), fortepan.hu
(Kádas Tibor), autoskartya.blog.hu, egykor.hu, gyermekvasut.hu

Balogh Attila (1971) privát félmúltja zárja sorozatunk első generációját. Az ötletgazdák révén különböző habitusok, eltérő szerkezetű emlékek, váltakozó vérmérsékletű családok képes történetei kerülnek terítékre: mindez része a város és lakóinak, a miskolciak félmúltjának.

Attila kifejezetten normális, kiegyensúlyozott, megnyugtatóan biztonságos gyermekkori közeget mutat be. Különbözőbb drámák vagy harsogó poénok nélkül, ellenben soraiból sugárzik a szeretet, egymás kölcsönös megbeszélése. Lehet, elfogult vagyok, mégis leírom, szerintem a tehetséget optimálisan kibontakozni hagyó világ az ő gyermekkori Győri kapuja. Ragyogó megfigyeléseket konzervál, egészen apró hétköznapi részletekkel örvendeztet meg bennünket úgy, hogy útemesen ragad magával olvasás közben a gyermekkor számtalan lelki rezdülése, megcsendülnek visszhangjai a gondtalan privát „aranykor” életörömeinek. Szép munka, mérnökien pontos, egyszeremind emberi, mélységesen emberi, tele inspiráló érzelmekkel.

Utánam, srácok, a Győri kapuba és tovább!

Mi, szerkesztők és ötletgazdák afféle pikadorokként próbáljuk akcióra ingerelni a városlakókban rejlő potenciált: gyűjtésre, írásra, közlésre sarkallni az érintetteket, mind azokat, akiket valamiért megérintett a kezdeményezés, maga a forma, vagy a koncepció. Sok-sok közreműködővel születhetne meg egy alternatív várostörténet - alapvetően a lakossági emlékezet foglalata kíván lenni a sorozatunk. Történeti forrásgyűjtemény a jövő kutatóinak, akik a rendhagyó sajtóhírek és a szikár közigazgatási iratok információi mellett majd az általunk, hétköznapi városlakók által megélt realitásról is képet alkothatnak.

Reméljük, hogy így vagy úgy („Igen, ez nagyon szuper!”, „Ugyan már! Nekem ezerszer tutibb sztorijaim vannak!”) sikerül kedvet ébresztenünk az olvasóban a saját életút emlékeinek rendszerezésére, az ismételt rácsodálkozásra, felszabadító kibeszélésre...
Részünkről ezúttal még annyit: hamarosan folytatjuk!

a sorozatszerkesztő

Észak-Keleti Átjáró
Egyesület 2014

0 forint

